PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Štev. 208 (1298) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST petek 2. septembra 1949 Cena 15 lir - 2.50 din

KOMENTAR „BORBE" O ZADNJI SOVJETSKI NOTI VLADI FLRJ

Vlada ZSSR hoče vsiliti Jugoslaviji nadzorstvo in si jo podrediti

Sovjetska nota ne zanikuje dejstev, ki jih navaja nota jugoslovanske vlade-Sovjetska zveza ni nikoli izvajala proti fevdalnim in kapitalističnim režimom takega pritiska kakor proti Jugoslaviji

BEOGRAD, 1. — Današnja «Borba» objavlja uvodnik pod naslovom «Ob priliki nove sovjetske note o Koroški». V članku se poudarja, da se v zadnji sovjetski noti na splošno ponavljajo samo argumenti prejšnje note, ki jo je sovjetska vlada poslala 11. avgusta, z edino razliko, da je ta nota mnogo bolj podrobna. Takšno število podrobnosti, piše «Borba», dokazuje z ene strani, da ima sovjetska vlada težkoče vztrajati pri svojem nepravilnem stališču in se zato spušča v dolge razlage, ne da bi jih navedla konkretna dejstva. Z druge strani dokazuje to navajanje podrobnosti, da se Sovjetska vlada zaveda dejstva, da je v tem primeru prisiljena braniti se zaradi nedemokratičnega dejanja, ki ga je napravila, ko je opustila pravične zahteve jugoslovanskih narodov glede Slovenske Koroške. Nedvomno se sovjetska vlada zaveda, da sta njeno stališče in njeno odpoved od načel, za katera se je borila z besedami dolga leta, postali izredno nepriljubljeni v svetovni javnosti, ki je vedno bolj prepričana o krivicah in o nedemokratičnem značaju postopanja sovjetske vlade proti naši državi, posebno glede vprašanja Koroške.

Nova nota sovjetske vlade ima predvsem namen ponovno vplivati na svetovno javnost, da se opraviči pred njo če drugače ne s štetimi formalnimi trditvami splošnega značaja brez vsake resne konkretne podlage.

Nato navaja «Borba» posamezne točke sovjetske note in jih komentira ter ugotavlja, da skuša sovjetska vlada s svojo novo noto samo opravičiti na nov način odločitev sovjetske vlade, da odpove podpiranje pravičnih jugoslovanskih zahtev do Avstrije, dočim ne zanikuje dejstev, ki jih navaja nota jugoslovanske vlade. Tako n. pr. ne zanikuje nota dejstva, da je Molotov svetoval jugoslovanskim predstavnikom v Moskvi, naj popustijo in naj skušajo najti kompromis skupno z zahodnimi predstavniki.

Na koncu članka se komentira del sovjetske note, v kateri se Jugoslavija obtožuje, da je zapustila demokratični tabor in da se ponašča zaradi tega kot neke vrste junaštva. Če se ironizira glede junaštva, odgovarja «Borba», bi morala sovjetska vlada razmišljati, kako gledajo danes preprosti in pošteni ljudje na njen način postopanja do male države Jugoslavije.

Ali je morda potrebno zaradi zatrjevanih napak Komunistične partije Jugoslavije glede kmetijskega vprašanja in podobnih «grehov» uporabljati kot junaška prepričevalna sredstva organiziranje gospodarske blokade in obmejnih incidentov, podporo saboterjem in vohunom ter raznovrstne grožnje in pritisk, ki ga ni Sovjetska zveza nikoli izvajala niti proti fevdalnim in kapitalističnim režimom, kakor je n.pr. perzijski? Ali morda to «junaštvo» sovjetske vlade do male Jugoslavije ne odkriva jasno bistva spora med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo? Način postopanja sovjetske vlade proti Jugoslaviji odkriva svetovni demokratični javnosti, da tu ne gre za vprašanje napak KPJ, pač pa da gre za poizkuse sovjetske vlade, da vsili naši državi nadzorstvo nad njo, da bi jo spravila v položaj neenakopravnosti in podrejenosti.

Monarhofašistična izzivanja proti Albaniji

TIRANA, 1. (Tanjug). — Zadnje dni so se povečala izzivanja grških monarhofašistov proti Albaniji. Kakor poroča albanska telegrafska agencija, so grški monarhofašisti izvedli 25., 28. in 29. avgusta provokacije na vzhodni albanski meji. 27. avgusta so grška monarhistična letala trikrat prekršila albansko ozemeljsko suverenost

Istega dne so štirje monarhofašistični vojaki prestopili na albansko ozemlje za 300 metrov v notranjost. Naslednjega dne je monarhofašistično letalstvo šestkrat prekršilo albanski zračni prostor in obstreljevalo albanske obmejne straže, dočim je grški monarhistični oddelek prišel na albansko ozemlje in se umaknil, šele ko so albanske obmejne straže začele streljati, ter je pustil na albanskem ozemlju truplo enega monarhofašističnega vojaka. 29. avgusta je monarhofašistično letalstvo trikrat prekršilo albanski zračni prostor ter bombardiralo in obstreljevalo albansko ozemlje.

Protest francoske mladine organizatorjem mladinskega festivala zaradi postopanja proti mladini FLRJ

PARIZ, 1. — Delovna brigada francoske mladine, ki je sodelovala z jugoslovanskimi mladinci pri graditvi avtomobilske ceste Beograd - Zagreb, se je vrnila v Francijo po 15 dneh bivanja v Jugoslaviji. Člani brigade so z navdušenjem opisovali svoje vtise v Jugoslaviji in obsodili klevete in laži, ki jih širi informbirojevski tisk proti Jugoslaviji.

Po svojem povratku v Pariz so člani delovne brigade francoske mladine podali soglasno izjavo, ki so jo poslali uredništvom komunističnih in reakcionarnih listov

Ob povratku iz Jugoslavije, je rečeno v izjavi, smatramo člani francoske delovne brigade svojo dolžnost poudariti, da smo se ves čas našega potovanja po Jugoslaviji lahko prepričali na vsakem koraku o resnično demokratičnih in socialističnih naporih jugoslovanskih narodov, o naporih, ki predstavljajo samo nadaljevanje velikih revolucionarnih tradicij jugoslovanskega ljudstva. Francoska brigada je zapustila Jugoslavijo ob spominu na veliko delovišče, v katerem deluje vse ljudstvo polno navdušenja in vere v boljšo bodočnost».

Člani francoske brigade so ponovno obsodili diskriminacijsko postopanje organizatorjev mladinskega festivala v Budimpešti proti jugoslovanski mladini in so poslali skupni protest francoski sekciji pri Svetovni zvezi demokratične mladine. V protestu je rečeno:

Francoska brigada obžaluje, da jugoslovanska mladina ni mogla predstavljati svoje države na festivalu v Budimpešti. Odločno protestiramo proti temu diskriminacijskemu dejanju, ki odstranjuje od fronte napredne mladine elemente, ki so najbolj prispevali k enotnosti demokratične mladine v svetu in ki nadaljujejo borbo na fronti miru. Francoska brigada zahteva od francoske sekcije pri Svetovni zvezi demokratične mladine, naj protestira v tej mednarodni ustanovi proti takemu postopanju, ki razbija enotnost svetovnega gibanja demokratične mladine.

Spored za počastitev spomina bazoviških junakov

V nedeljo 4. septembra ob 9.30 na kraju ustrelitve je na sporedu:

cerkveni obred, petje, govor v slovenščini in italijanščini, recitacija in polaganje vencev.

Popoldne ob 15.30 v Bazovici na trgu pred cerkvijo je na sporedu:

petje združenih zborov, godba, recitacija igralcev S N G, govor v slovenščini in italijanščini.

Dne 6. septembra ob 9. uri predpoldne bo počastitev spomina padlih junakov **na grobu pri Sv. Ani.**

Urnik avtobusov objavljamo na drugi strani

Wall Street zahteva od Londona popolno podreditev politiki in gospodarstvu ZDA

Poročilo Sveta OECE ne prikriva težkega gospodarskega položaja v Marshallovih državah in tudi ne neuspeha Marshallovega načrta - Tudi v Kanadi je položaj zelo kritičen

PARIZ, 1. — Svet OECE je danes odobril razdelitev Marshallove «pomoči», kakor sta jo pripravila predsednik in tajnik. Zneski, ki so jih odobrili, pa niso dokončni ker kongres ZDA še ni določil točne vsote.

V svojem poročilu govorita predsednik in tajnik o nepredvidenih težkočah v evropskih državah od začetka tekočega leta zaradi nenadnega zmanjšanja njihovega izvoza na področju dolarja. Pri tem poudarja poročilo, da je bila najbolj prizadeta Velika Britanija in na splošno področje šterlinga, katere izvoz na področju dolarja krije dve tretjini potreb dolarjev. Poročilo pravi tudi, da razpoložljiva pomoč ne zadostuje za kritje vsega primanjkljaja dolarja. «Če smo svojčas lahko mislili, da se bo gospodarska ureditev Evrope izvedla z zadostno naglico, tako da bo leta 1952 imela možnost živeti s svojimi lastnimi viri, moramo sedaj priznati, da tak napredek ni bil dovolj hiter. Vprašanje dolarja že ni na tem, da se reši», pravi poročilo.

Predsednik sveta je novinarje opozoril na težki gospodarski položaj v Evropi. Če se ne bo našla rešitev v sedanjem položaju, bo primanjkljaj dolarjev, ko bo ameriška «pomoč» prenehala, t. j. leta 1952, znašal 3 milijarde dolarjev.

Po izjavah predsednika Marjolina se je izvoz dolarjev držav članic OECE v prvem polletju tega leta zmanjšal za 30 in tudi za 50 odst., za nekatere države pa celo za 60 odstotkov. To zmanjšanje, je pripomnil, je pripisati gospodarski krizi, ki je v začetku tega leta zadela ZDA in povzročila utesnitev ameriškega trga. To zmanjšanje izvoza se lahko računa na 50 milijonov dolarjev mesečno. Področje šterlinga je najbolj prizadeto.

Tudi v Kanadi je položaj kritičen. Kanadska vlada smatra, da imajo washingtonski razgovori veliko važnost. Kanada, ki je med področjem dolarja in šterlinga, je v izredno težkem položaju tudi zaradi tega, ker je deficit njene trgovinske bilance dosegel vznemirljiv obseg. V Ottawi ne prikrivajo resnosti vprašanj, ki jih bodo morali preučiti v Washingtonu, in vpliva, ki ga bo izid te konference imel na kanadsko gospodarstvo.

Domnevajo, da je kanadska vlada včeraj preučila tudi predlog, naj bi se povečal britanski izvoz, posebno železa, jekla in strojev, na področje dolarja, vštevši Kanado.

Sovjetski kritik Viktorov je izjavil, da skušajo ZDA uničiti blok šterlinga. Vsiliti hočejo razvrednotenje šterlinga in doseči neovirano gospostvo dolarja, da tako razširijo trge za ameriške proizvode in odstranijo grožnjo gospodarske krize, ali pa da vsaj zmanjšajo njene učinke.

Viktorov je nato poudaril važnost in koristi bloka šterlinga za Anglijo in zaključil «Wall Street zahteva od Londona brezpogojno kapitulacijo in popolno podreditev ameriški politiki in ameriškemu gospodarstvu».

Manifestacija za mir v Berlinu

BERLIN, 1. — V vzhodnem sektorju Berlina in na sovjetskem področju Nemčije so danes proslavili dan miru. Proslavo je organiziral Svet nemškega naroda, da obsodijo vojno, ki jo je pred desetimi leti sprožil Hitler. V Berlinu je bilo veliko zborovanje, ki se ga je udeležila velika množica. Sprejeli so resolucijo, s katero se poudarja, da hočejo sile zla poteg niti Nemčijo v novo vojno.

ITALIJANSKI DELAVCI v obrambi sindikalne enotnosti

Zahvaljujoč se enotnosti italijanskega delavstva so propadli vsi poizkusi razbitja Splošne zveze dela

RIM, 1. — Na kongresih strokovnih zvez italijanskih delavskih sindikatov, včlanjenih v Splošni zvezi dela, ki se vršijo te dni v vsej Italiji, se ponovno izraža odločnost delavstva, da ohranijo strnjene svoje vrste v okviru Splošne zveze dela. Na kongresu so izvolili delegate za prihodnji kongres Splošne zveze in nove odbore strokovnih zvez.

Dosedanje delo kongresov dokazuje, da so vsi poizkusi razbitja Splošne zveze dela, ki so jih začeli voditelji tako imenovanih demokristjanskih svobodnih sindikatov in Saragatove «Zveze dela». Na podlagi podatkov Splošne zveze dela se je število včlanjenih delavcev povečalo več ko za 350 tisoč v primeru z letom 1948 in doseza 4 milijone. Skoro v vseh industrijskih panogah se opaža utrditev sindikalnih organizacij. V kovinarski industriji so delavci organizirali v zadnjih dveh mesecih 35 stavk, ki so se razširile na cela področja. Število včlanjenih delavcev se je povečalo za 50 tisoč. Pri vseh teh akcijah so se udeležili tudi delavci saragatovskih in demokristjanskih sindikatov kljub nasprotnim direktivam njihovih voditeljev. Na ta način se najbolj jasno kaže neuspeh vseh poizkusov demokristjanskih in saragatovskih voditeljev, da bi razbili sindikalno enotnost italijanskih delavcev.

Predstavniki te razbijaške organizacije so imeli pred kratkim sestanek s predstavniki francoske razbijaške organizacije «Force ouvriere», ki je imel namen koordinirati napore za razbitje sindikalnega gibanja.

Toda zahvaljujoč se enotni akciji delavstva, ki se bori proti tem poizkusom, se je preprečila ta poslednja razbijaška akcija.

Boreč se proti sindikalni enotnosti italijanskih delavcev je zveza italijanskih delodajalcev objavila odločitev o uvedbi novih sindikalnih volitev v tovarnah v upanju, da bo uspela likvidirati na ta način delavsko sindikalne organizacije. Z istim namenom je vlada poverila ministru za delo, demokristjanu Fanfaniju nalogo, naj pripravi «sindikalni zakon». Namen tega «zakona» je, zadušiti praktično vse sindikalne svoboščine in predvsem pravico do stavke. Ti ukrepi predstavljajo sestavni del ameriške politike maršalizacije Italije, in imajo namen razbiti Italijansko zvezo dela.

Na kongresih strokovnih zvez pa se italijanski delavci odločno držijo na liniji sindikalne enotnosti v okviru Italijanske zveze dela. Na podlagi uradnih podatkov štejejo demokristjanski sindikati danes samo 700 tisoč včlanjenih delavcev in saragatovski sindikati nekja več kakor 50 tisoč Razbijaški sindikati imajo svoje podružnice samo v 5 odst. podjetij, medtem ko niso uspeli v 95 odst. tovarn pridobiti za svoje razbijaške sindikate skoraj nobenega delavca.

PARIZ, 1. — Tass javlja, da bo bo letos prvikrat uvedli na vsem ozemlju ZSSR obvezno šolsko izobrazbo za dobo 7 let. Letos bo število učencev znašalo 36 milijonov.

Italijanski mladinci Istre obsojajo klevete proti FLRJ

BEOGRAD, 1. — Mladinska brigada, ki jo sestavlja 232 članov italijanske narodne manjšine v Istri, ki delajo pri graditvi avtomobilske ceste Beograd—Zagreb, je poslala pozdravno brzojavko maršalu Titu, v kateri obsoja protijugoslovansko kampanjo informacijskega urada in objublja, da bo zastavila vse sile pri graditvi tega važnega objekta. Dnevni uspehi dela jugoslovanskih delavcev, je rečeno v brzojavki, so odgovor vsem klevetnikom naše države, ki se dušijo v lastnem blatu. Vodi nas prednja straža borbenega delavskega razreda v težki borbi, ki je znala uspešno združiti vse demokratične sile

Decade il capitalismo e nasce il socialismo

Le condizioni di vita dei lavoratori della zona A del Territorio di Trieste si fanno sempre più precarie, particolarmente quelle di alcune categorie maggiormente tartassate.

La classe padronale, immemore della dura lezione della sconfitta dei metodi propri del fascismo, le mutate condizioni e rapporti di forza generali, a Trieste particolarmente crede di poter approfittare fino agli estremi limiti di una provvisoria sua favorevole situazione politica.

Un tipico esempio lo hanno in questi giorni i proprietari di panetteria con uno sfrontato colpo di testa ad invertire i termini di una vertenza che da lungo tempo agita la categoria dei panettieri. Questi datori di lavoro, calpestando ogni principio sindacale e ogni norma sui rapporti di lavoro hanno tentato, attraverso la propria associazione, ed in violazione ai contratti vigenti, di imporre ai propri dipendenti a datare del 1. settembre condizioni di lavoro ancora più gravi di quelle che danno motivo alla lunga agitazione, portando lo obbligo per ogni operaio di «lavorare» non più 110 ma 150 kg. di farina per giornata, e dando disposizioni affinchè la mano d'opera che verrebbe così «liberata» fosse immediatamente licenziata.

Il tutto accompagnato dal classico piagnistico su scarso mancato guadagno che non ha alcun fondamento perchè a qualsiasi lavoratore della categoria è noto che i panificatori oltre il guadagno ufficiale del dato di panificazione hanno quello della differenza tra il rendimento formale di 123 kg. di pane per ogni 100 kg. di farina e quello reale che dà in media 135 kg. di pane per 100 kg. di farina.

I panificatori di Trieste, da quanto dicono gli operai interessati, sono stati troppo ben abituati in tempo di guerra e d'immediato dopoguerra ai guadagni eccezionali e non hanno voglia di adeguarsi a profitti più onesti.

La categoria è in agitazione anche se il colpo tentato si è provvisoriamente arenato per il tempestivo ed energico intervento dei lavoratori panettieri stessi, che così hanno dato un'altra lezione ai pavidi dirigenti dei Sindacati Unici, sempre ostili acchè l'organizzazione si rinforzi attraverso l'assemblea generale ed il plenum di tutti i rappresentanti di tutte le categorie per affrontare la grave situazione organizzativa. Ma Radich ha paura di trovarsi a dover discutere con i lavoratori organizzati questo argomento e a dover constatare che i padroni fanno pressochè quello che vogliono, e che dopo le conseguenze della pubblicazione della Risoluzione dell'Ufficio Informazioni nel campo sindacale la Camera del Lavoro, che prima di quell'evento organizzava tre su 500 panettieri oggi ha l'iniziativa nelle questioni di questa categoria.

Alla Fabbrica Macchine S. Andrea continua lo sciopero bianco in difesa ormai delle più elementari conquiste di principio. Sembra di essere ritornati ai tempi della lotta per il riconoscimento delle commissioni interne.

Complicata e grave è la vertenza degli addetti alle banche, le cui direzioni, per non essere seconde, cercano di raccogliere anche esse il frutto dell'indebolimento delle forze sindacali più conseguenti e determinanti e reclamano l'abolizione dell'orario continuo per ripristinare quello spezzettato non conveniente ai lavoratori bancari.

Per riflesso di quanto avviene nella Repubblica Italiana, anche gli operai delle Ferrovie di Trieste sono in agitazione. Dipendono da Roma ed il trattamento economico che hanno è veramente miserabile.

Vediamo ora un poco nel mondo. I milioni di lavoratori statunitensi aderenti alle due massime organizzazioni sindacali stanno ormai rivedendo il proprio atteggiamento favorevole alla linea sindacale opportunista e filoimperialista delle rispettive direzioni sindacali: la crisi economica investe tutta la produzione americana ed i trusts riversano le conseguenze anche sui lavoratori americani.

In Francia la Confederation Generale du Travail impegna le proprie organizzazioni nella lotta contro la politica dell'Unione Industriali e Ministero del Lavoro mirante all'impiego massimo di mano d'opera straniera ed anche clandestina che si riversa incoraggiata da demagogiche promesse, in gran numero sul mercato francese per essere poi ingaggiata a condizioni semicoloniali e in evasione dei contratti e delle leggi sociali vigenti. Il principio della Conf. Gen. du Travail è quello che all'immigrato venga esteso l'eguale trattamento previsto per i lavoratori francesi. Ma qui casca l'asino: gli industriali francesi assumono lo operaio straniero soltanto se costa di meno.

Nella Repubblica Italiana c'è la minaccia di una gravissima crisi di tutte le industrie a causa della mancanza dell'energia elettrica, o meglio del monopolio dell'energia elettrica da parte di un gruppo di speculatori. Ci saranno grandi battaglie sindacali per questo fatto. Nel campo dei cantieri navali si susseguono le crisi e i licenziamenti dei lavoratori, proprio mentre gli armatori italiani acquistano per quindici miliardi di lire navi negli Stati Uniti d'America.

La Federazione Italiana Operai Metallurgici (F.I.O.M.), nel recente congresso di Firenze, rappresentati settecento mila operai metallurgici, ha dimostrato di voler e di essere in grado di battersi in difesa della grande categoria di lavoratori proponendo tra l'altro la nazionalizzazione delle industrie elettriche e eliminando le maggiori conseguenze del piano Marshall, che fanno cadere molte illusioni.

Si caratterizza, come prevista dai comunisti, una crisi generale di vaste proporzioni nella struttura dell'imperialismo americano e i lavoratori dei paesi capitalistici, semicoloniali e coloniali, se non lotteranno compatti e decisi, dovranno farne le spese, salvo le maggiori conseguenze per l'umanità tutta.

Lo confermano i dati comparativi del bollettino di statistiche delle Nazioni Unite che denuncia, nel luglio 1949, la seguente situazione comparativa all'anno 1947 del numero dei disoccupati in un gruppo di paesi dell'occidente: Austria 53.000 - 130.000; Belgio 67 - 240.000; Canadà 98.000 - 106.000; Finlandia 4.000 - 40.000; Francia 7.400 - 39.000; Germania 630.000 - 1.190.000; Norvegia 8.500 - 12.700; Spagna 138.000-170.000; Svizzera 3.500 - 4.700; Inghilterra 281 - 333.000; Stati Uniti 2.141.000 - 3.289.000; Italia 1.660.000-1.836.000.

Queste impressionanti cifre dell'aumento della disoccupazione dal 1947 al 1949 vanno ulteriormente aggravate dal fatto che i governi reazionari tendono a denunciare cifre inferiori alle realtà per sminuire l'effetto della gravissima situazione. La Federazione Sindacale Mondiale ha costretto l'assemblea generale delle Nazioni Unite, nella sua prossima sessione di settembre, a porre all'ordine del giorno la situazione di milioni e milioni di lavoratori senza lavoro e senza pane.

Il dramma della disoccupazione e della miseria non è conosciuto nei paesi socialisti. Nella RFPJ ad esempio l'offerta di impiego è incessante. Si sviluppa il piano quinquinnale e con esso la richiesta di mano d'opera. La disoccupazione è un triste ricordo. A Pola, al cantiere «Scoglio Olivi» si lavora a pieno ritmo ed il collettivo del cantiere ha conseguito questo anno dei veri successi superando le conseguenze del sabotaggio dei cominformisti che hanno disdetto i contratti.

Altrettanto avviene nella zona jugoslava del Territorio di Trieste. Sulla linea e sul programma del plenum sindacale di Isola di Istria, i lavoratori organizzati nei sindacati concorrono alla risoluzione di tutti i principali problemi. Migliora a vista d'occhio la situazione economica di tutta la massa operaia. I sindacati intervengono si può dire d'assalto sugli obiettivi di maggiore difficoltà, quali la crisi di alloggi, la disciplina ed il massimo rendimento nel lavoro, il rispetto al cento per cento dei contratti da parte delle ditte ed imprese di costruzione, nella disciplina dei generi di alimentazione.

Propio in onore del II.o congresso del P.C. TLT, i lavoratori di pressocchè tutte le imprese del Circondario hanno assunto impegni. Le filiali sindacali sono in possesso di deliberazioni entusiastiche di lavoratori per intensificare il processo di ultimazione di importanti obiettivi riguardanti lo igiene delle cittadine, le stazioni per autocorriere, il campo sportivo, le case cooperative, la canalizzazione, le strade, stallaggi per animali, bonifica di terre, giardini di infanzia, blocchi di case operaie, moderne pescherie e mercati coperti Silos e grandi magazzini dell'OMNIA, e non «vecchie baracche di guerra» come scrivono i cominformisti di Trieste sull'Unità di Milano!

B. P.

MELENTIJE POPOVIC

O ekonomskih odnosih med socialističnimi državami

XII.

Ko Stalin uporablja te osnovne Leninove misli pri problemu zgraditve notranjih odnosov mnogonacionalne socialistične države — Sovjetske zveze, pravi v govoru za XII. kongres RKP(b), govoreč o težnjah po «internacionalizaciji načina proizvodnje in menjave» in po «političnem združevanju velikanskih ozemlj v eno povezano celoto» naslednje:

Medsebojna odvisnost narodov in gospodarsko združevanje ozemelj se niso ustvarjali v teku razvoja kapitalizma po poti sodelovanja narodov kot enakopravnih enot (podčrtal M. P.), ampak po poti podrejanja enih narodov s strani drugih, po poti zatiranja in izkoriščanja manj razvitih narodov s strani bolj razvitih (podčrtal M. P.).

In dalje:

Petemtakem je nepomirljivo protislovje med procesom gospodarskega združevanja narodov in imperialističnimi metodami (podčrtal M. P.) tega združevanja rodilo nesposobnost, nebogljenost, nemoč buržoazije, da bi se pravilno lotila reševanja nacionalnega vprašanja». (Stalin, Marksizem in nacionalno-kolonialno vprašanje, str. 148).

In dalje, ko govori o tem, da zaostali narodi niso sposobni, da bi izkoristili pravico do enakopravnosti, ki jim jo je dala osvoboditev z revolucijo:

Vzroki te dejanske neenakosti se skrivajo... tudi v politiki carizma in ruske buržoazije, ki sta si prizadevala, spremeniti obrobne pokrajine v izključno surovinske rajone, ki jih izkoriščajo industrijsko razviti centralni rajoni (podčrtal M. P.)». (Stalin, Marksizem in nacionalno-kolonialno vprašanje, str. 153).

Te neenakosti ni mogoče premagati, če zaostale nacionalnosti «ne dobe resnične in dolgotrajne pomoči od zunaj». (Podčrtal M. P.)

Iz vsega tega, kar smo citirali, lahko napravimo naslednje zaključke, ki so bistvene važnosti za našo temo.

a) Marksizem ne gleda na enakost kot formalno enakost, ampak kot resnično enakost, to je v prvi vrsti ekonomsko enakost, to pa tolmači kot odpravo vsakega izkoriščanja.

b) Resnična, to je ekonomska enakost je pogoj za ustvaritev svetovnega socialističnega gospodarstva, to pa je mogoče ustvariti samo na podlagi polne enakopravnosti narodov. To gradi proletariat vseh narodov. Z drugimi besedami, gradi se pod vodstvom proletariata vseh narodov, a ne enega naroda ali ene države. Ali drugače povedano, v graditvi svetovnega socialističnega gospodarstva in, kar izhaja iz tega, tudi v mednarodni politiki proletariata sploh, imajo vodilno vlogo komunistične partije vseh narodov, a ne samo enega naroda, še manj pa more imeti monopolno vodilno vlogo samo ena socialistična država ali njena partija.

Če pa pazljivo pogledamo gonjo Informbiroja, bomo videli, da v njenem okviru o enotnosti socialističnega sveta (ki jo baje Jugoslovani razbijajo) samo frazarijo, ne da bi o enakosti (a v prvi vrsti o ekonomski enakosti in enakopravnosti) sploh govorili, če pa že morajo kaj reči, ne gredo dalje od splošnih fraz.

c) Marksizem mora razlikovati resnično neenakost med razvitimi in nerazvitimi državami in priznati izkoriščanje nerazvitih v pogojih kapitalizma kakor tudi v pogojih, dokler se jemljejo kapitalistični mednarodni odnosi kot temelj odnosov med državami ne glede na to, kakšna je njihova notranja ekonomsko-družbena struktura; to je, marksisti morajo priznati dejstvo, da industrijsko razvite države izkoriščajo agrarno-surovinske.

d) Zaostale države imajo pravico do «nesebične kulturne pomoči» (Lenin), do «resnične in dolgotrajne pomoči» (Stalin), a razvite države imajo socialistično dolžnost, dajati to pomoč.

Gornje teze so jasne in nedvoumne. So eden izmed stebrov leninizma. Na njih je zgrajena sodobna revolucionarna marksistično-leninistična misel. Te teze so eden izmed glavnih stebrov sodobnega revolucionarnega gibanja v svetu, eno njegovih najmočnejših orodij v boju proti imperialističnemu suženjstvu. Pod temi gesli gredo milijonske množice v revolucionarni boj za odpravo imperialističnega gospostva in uničenje vseh vrst izkoriščanja in vseh drugih privilegijev, razrednih in nacionalnih. Lenin je razvijal te misli v vztrajni borbi proti vsakovrstnim lažnim in hinavskim teorijam in teorijicam, ki so se razvijale v naročju II. internacionale, ki pa niso bile nič drugega kot nacionalizem in šovinizem v strankah II. internacionale (recimo drugače, v strankah industrijskih kapitalistično razvitih držav) kakor tudi podcenjevanje ostalih držav in kolonij. Zato pa se nihče ne drzne nastopiti proti njim odkrito, ampak jih v praksi dejansko ali obidejo, kršijo ali oskrunijo. A to pomeni velikansko nevarnost za nadaljnji razvoj socializma v svetu, ker spodkopava enega izmed njegovih temeljnih stebrov.

Med socialističnimi državami

(Nadaljevanje na 4. strani)

MELENTIJE POPOVIĆ

Sui rapporti economici tra gli stati socialisti

IX.

Inoltre: il mercato mondiale è un serbatoio al quale confluiscono i profitti di diversi paesi, formando la quantità del profitto mondiale. Causa la ripartizione in base al tasso medio del profitto mondiale ed ai prezzi mondiali, i paesi arretrati perdono una parte del loro plus-valore, del loro profitto, di cui si appropriano i paesi più sviluppati, tra questi anche i paesi socialisti. Tale ripartizione si effettua mediante una lotta astuta, insidiosa ed immorale fra i paesi. Ciò è la causa di tutti i reciproci conflitti sul mercato mondiale che in situazioni particolarmente tese porta, come è noto, anche a conflitti militari. Anche i paesi socialisti non si trovano al di fuori di questi conflitti nei loro rapporti reciproci. Al contrario, ognuno di essi lotta per la sua parte; il paese arretrato, per essere sfruttato il meno possibile; quello progredito, per appropriarsi della maggior parte del lavoro altrui. Così, tramite il mercato mondiale e nello stato attuale di questi rapporti, essi entrano nella lotta reciproca sul campo economico, partecipando pure alla lotta tra i paesi progrediti e quelli arretrati. Ciò significa che nelle attuali condizioni di scambio, la contradizione nel campo economico non è un fenomeno soltanto possibile, ma inevitabile. La storia dei primi anni dell'edificazione del socialismo in Jugoslavia illustra molto bene questo fatto. Nei riguardi del commercio estero, tale storia dimostra che l'edificazione del socialismo (detta economicamente: l'industrializzazione, perchè senza di essa non si può ottenere la vittoria del socialismo nel nostro paese, come non fu possibile nemmeno nell'Unione Sovietica) ha incontrato gli stessi ostacoli da parte dei paesi socialisti, come da parte di quelli capitalisti e dopo la risoluzione dell'Ufficio d'Informazioni, ostacoli ancor maggiori da parte dei paesi socialisti.

Parte dell'accumulazione socialistiche di un paese arretrato che edifica il socialismo, gli viene sottratta nei rapporti attuali e passa dunque nel fondo di accumulazione dei paesi socialisti più progrediti. Non se l'appropria la classe capitalistica di quest'altro paese progredito, poichè non l'ha, ma passa al suo fondo di accumulazione socialista.

Ciononostante si pone la domanda: perchè? In nome di che cosa? In base a quale principio socialista? E dato che gli viene sottratta, perchè ciò non viene posto chiaramente ed apertamente? Se è necessario aiutare, per esempio l'URSS, perchè non si dovrebbe dire ciò apertamente e non si stabilisce la quota di comune accordo? Perchè certuni vorrebbero nascondere lo sfruttamento dei paesi arretrati con frasi ipocrite circa l'aiuto, l'«internazionalismo», la «liberazione», gli «errori» e cose simili. Inoltre: In quale accordo è stato ciò con uno dei fondamentali principi del leninismo: Aiuto dei paesi progrediti a quelli arretrati? Tuttavia di questo parleremo in seguito.

Con l'aiuto del mercato mondiale i rapporti capitalistici si sono mantenuti e fino ad oggi dominano sovrani fra i paesi socialisti. Siamo testimoni che questi rapporti non sono soltanto puri rapporti economici capitalistici, ma per l'inevitabile logica delle cose, questi rapporti venivano e vengono accompagnati da corrispondenti attribuiti politici dello infermo e sudicio passato e presente del capitalismo (come sono, ad esempio, la discriminazione, la pressione economica, le provocazioni ed altro). Ciò significa che tali rapporti non solo non sono lo «stimolo per un sempre più forte ravvicinamento dei paesi socialisti», (discorso tenuto dal maresciallo Tito alla solenne seduta dell'Accademia delle Scienze e delle Arti della Slovenia ,il 16.11.1948), ma spezzano direttamente e minacciano effettivamente l'unità interna del mondo socialista. Gli sforzi dei comunisti, invece di essere indirizzati alla realizzazione di un mondo, nel quale dominassero i rapporti socialistici (questo è oggi nella sua essenza il principale dovere internazionalista dei comunisti, in uno con la lotta instancabile contro l'imperialismo); invece di edificare un sistema socialista mondiale di paesi, con il quale verrebbe, da una parte, reso possibile lo sviluppo generale delle forze di produzione del socialismo e si aprirebbero, dall'altra, ancor più larghe prospettive alle masse operaie nei paesi capitalistici (particolarmente nei paesi piccoli ed arretrati, nonchè nelle colonie e in quei paesi nei quali, come ad esempio, in Francia ed in Italia, il movimento democratico rivoluzionario ha una ricca esperienza e un forte appoggio nelle masse), si rafforzerebbe il movimento rivoluzionario delle masse, si avvicinerebbe la caduta del capitalismo, invece di tutto ciò, assistiamo a lotte reciproche, indecenze, descriminazioni, spionaggi ed insidie di tutte le sorti, pressioni economiche, alla più comune e volgare concorrenza capitalistica, al soffocamento delle forze produttive del socialismo, all'apparizione e all'ecrescersi del revisionismo, dell'opportunismo, dello sciovinismo, ecc. ecc. E' del tutto chiaro che simili rapporti economici fra paesi socialisti, come pure simili metodi da cui sono accompagnati, non fanno che minare il movimento rivoluzionario e giovare all'imperialismo. Di ciò portano la responsabilità numerosi dirigenti dei partiti comunisti dei paesi socialisti e sopratutto i dirigenti del PC (b) dellURSS.

(Continua)

V nedeljo vsi v Bazovico na proslavo za počastitev spomina bazoviških junakov

Delo v naših organizacijah

Sestanek članov OF v Šempolaju

Sinoči so se zbrali na sestanku člani Osvobodilne fronte iz Sempolaja. Na sestanku, ki se je pričel ob določeni uri, je bilo prisotnih lepo število tovarišev.. Na dnevnem redu je bilo politično poročilo, ki ga je podal tovariš Tine Lipovec. Govoril je predvsem o sledečih vprašanjih: gospodarska kriza v kapitalističnih državah, uspehi kitajske demokratične armade na bojnem polju, zadnji neuspehi v Grčiji in njih vzroki, izmenjava not med ZSSR in Jugoslavijo. Predavatelj je pri tem poudaril klevete in laži na eni strani, utemeljitev resnice pa na drugi; vse to pa izkoriščajo imperialisti za njihove provokacije. Poleg mednarodnih momentov se je tovariš dotaknil tudi lokalne situacije in politike, ki jo danes vodijo proti interesom delovnega ljudstva in demokracije sploh.

Prisotni člani Osvobodilne fronte so pokazali veliko zanimanje za vsa vprašanja ter posegli v diskusijo. Med drugimi so razpravljali o odnosih do Enotnih sindikatov, ki vodijo danes politiko, ki ni v skladu z interesi delavstva. Pokazala se je potreba za nadaljevanje borbe na pravilni liniji, da postanejo sindikati ponovno ona borbena sila, ki se je vedno postavila v bran pravic delovnega ljudstva.

Sempolajci so sklenili, da bodo v velikem številu prišli na proslavo bazoviških žrtev, da pokažejo svojo odločnost nadaljevati z borbo, za katero so dali življenja najboljši sinovi našega naroda.

Aktiv OF II. okraja

Pred lepim številom aktivistov Osvobodilne fronte, ki so prihiteli na stadion 1. maja, je otvoril tajnik pripravljalnega odbora OF tov. Milan Udovič ob 20.30 sestanek s sledečim dnevnim redom:

1. *Politično-organizacijsko poročilo;*
2. *diskusija;*
3. *volitve okrajnega odbora II. okraja;*
4. *slučajnosti.*

Politično organizacijsko poročilo je podal tovariš Vojo, ki je navzočim članom prikazal vsa obdobja poizkusov kominformistov, da bi izkrivili idejo marksizma-leninizma. Niti klevete niti blokade niti lažne izmišljotine iz vseh krajev sveta niti bratstvo kominformistov z reakcionarnim svetom ne bo omajalo doslednih borcev proti imperializmu, predvsem narodov socialistične Jugoslavije, v njihovi borbi za resnico in pravico. Ko je na kratko komentiral note, ki si jih izmenjavajo Jugoslavija in Sovjetska zveza, je prešel na potrebo vztrajne borbe proti vsem reakcionarnim silam na tem ozemlju in lažiprijateljem Sovjetske zveze - klevetaškemu Vidalijevemu vodstvu. Pozval je tovariše in tovarišice, da se udeleže komemoracije bazoviških žrtev in da pri tem povabijo tudi ostale napredne znance in prijatelje, da tako v dostojnem številu izkažemo spoštovanje in ponos slovenskega življa, ki ga čuti do naših junakov.

Po diskusiji, ki se je pozneje razvila, je tov. tajnik prešel na tretjo točko dnevnega reda, t. j. na volitve. Izvoljen je bil soglasno nov okrajni odbor, pač glede na reorganizacijo tega okraja, ki se je občutno povečal. V okrajni odbor je bilo izvoljenih 38 članov in članic, katerih imena jamčijo za uspehe v bodočem delu.

Ob četrti točki dnevnega reda se je oglasila tudi tovarišica Tončka Cokova, ki je obširno obravnavala, šolski problem slovenskih otrok in nakazala nujnost, da se krepkeje lotimo rešitve šolskega vprašanja, ki vzgaja intelektualce slovenskemu narodu, ki mu ga je fašizem skozi 25 let brutalno onemogočal. Hočemo končne ugodne rešitve vprašanja slovenskih otroških vrtcev, predvsem pa, da bi oblasti že enkrat rešile vprašanje otroškega vrtca v Vicolo Ospedale Militare, ki spada v ta okraj, medtem ko je vprašanje takih vrtcev silno pereče tudi v drugih delih Trsta, kot n. pr. pri Sv. Ivanu, kamor oblasti v prostore, ki bi morale služiti mladini, nameščajo esule itd. Potrebno je, da se borimo za izpraznitve vrtcem namenjenih poslopij, za popravila, ki so jih mnoga poslopja potrebna, tako da bodo lahko naši otroci uživali, kar je otrokom drugih narodov že zdavnaj priznano, in da jim bo omogočena vzgoja.

* * *

Lonjerska mladina na udarniškem delu v Istri

V nedeljo 28.avgusta, je lonjerska OF organizirala udarniško delo v Istri. Lonjerski skupini se je pridružilo tudi nekaj mladincev iz Sv. Ivana. Naš cilj je bil Vanganel, kjer se gradi zadružni dom. Tam nas niso pričakovali, zato je velik del mladine in odraslih (skoro 40 ljudi) odšel na izlet v Jugoslavijo. A vseeno, prisrčno smo si segli v roke z domačini in z njimi nasmejani pričeli s svojim delom.

Vozovi in kamioni so prevažali kamenje in na njih je prepevala mladina, da je odmevalo daleč naokoli. Drugi so nosili gradivo v prvo nadstropje doma, kjer so stari, smehljajoči se zidarji hiteli s svojim delom. Na vrhu poslopja so vihrale naše zastave, slovenska in rdeča, pod njimi pa so se krivili goli hrbti in napenjale mišice. Res, delo je bilo težko, toda ali ni delo zase, za svoj narod, vredno še tako velikega truda. Vaščani so gradili svoj Zadružni dom, mi pa, ki te sreče ne moremo še uživati, smo jim radi pomagali in čutili zadoščenje, ker smo z istimi ideali kot oni nosili kamen na kamen.

Tudi sonce se je smejalo na nebu in nagajivo grelo potna telesa. A svetlejše kot sonce so bile oči naših mož in žena, ki so 25 let prenašali na svojih plečih zatiranja, ki so trpeli s sinovi v osvobodilni borbi in ki so v nedeljo končno skupno z mladino z isto vnemo in z istim zanosom gradili Zadružni dom ter s tem vtesali svojemu narodu pot v boljše življenje — v socializem. Pri delu smo vsi čutili, da med nami ni razlike v letih, ker je naše mišljenje enako, čutili smo, da je naša pot skupna in da ni ovir, ki bi nas lahko ustavile na tej poti, ker se zavedamo, da je ta pot prava, sveta, saj jo je poškropila kri naših najboljših bratov in sester. In za njihovo kri, njihove ideale smo mi pripravljeni žrtvovati vse svoje mlade sile. To smo vsi podzavestno čutili, ko smo prenašali material. Mladina, ki je z vikom in krikom hitela navzgor in se spuščala potem v dir s praznimi samokolnicami navzdol in odrasli, ki so se počasi in gotovo vrstili drug za drugim. Neprenehoma so drdrali vozovi. Ko smo po končanem delu odkorakali za našimi zastavami, smo bili sicer trudni, a srečni. In zopet je mladina dala duška svojemu navdušenju in čustvom s pesmijo. Vrstile so se udarne in partizanske pesmi in kakor smo preje z vsemi svojimi silami delali, smo sedaj z vso močjo peli. Pridružili so se nam vaščani, oglasila se je harmonika. Slovenski narod ljubi pesem in vsi smo bili Slovenci. A ko smo pred odhodom vzravnani peli «Internacionalo», se je v marsikaterem očesu pobliskala solza in vsem je srce utripalo. «Na svidenje», so nam klicali, ko se je kamion premaknil. «Da, na svidenje, tovariši» Se bomo šli tja, kamor nas bo klicalo delo za svobodo, tja, kjer bo nad našimi glavami blestela rdeča zvezda, simbol svobode.

OF

Danes 2. septembra bo ob 20. uri okrajni aktiv I. okraja (bivši VIII. okraj, izvzemši Barkovlje). Sestanek bo v ulici Ruggero Manna 29.

Danes 2. t.m. ob 21. bo v domu prosvetnega društva v **Borštu** množični sestanek OF. Vabljeni vsi pošteni demokrati!

Jutri 3. t.m. ob 21. bo v dvorani prosvetnega društva v **Plavjah** množični sestanek OF. Pridite vsi.

TRŽAŠKI DNEVNIK

PROCES PROTI DEMOKRATIČNEMU TISKU

Odgovorna urednika „Primorskega dnevnika“ in „Il Corriere di Trieste“ pred vojaškim sodiščem

30-dnevna prepoved širjenja dnevnika „UNITÀ“ v coni A - Kaj pa je z odgovornostjo demokristjanskih dnevnikov?

Sinoči po 21. uri je odposlanec anglo-ameriške vojaške uprave izročil v našem uredništvu obtožnico predsednika zavezniškega vojaškega sodišča kap. E. H. Dye-a s pozivom, da se naš odgovorni urednik danes 2. septembra t. l. ob 11.30 javi pred anglo-ameriškim vojaškim sodiščem, češ da je prekršil proglas št. 2 od 15. septembra 1947 in sicer čl. III. odstavek 1. ker je dne 30. avgusta 1949 objavil članek pod naslovom «Zdravstveno in socialno nezavarovani delavci pri anglo-ameriški vojaški upravi». Obtožnica trdi, da je «vsebina tega članka škodljiva in nespoštljiva v škodo britanskih in ameriških oboroženih sil». (Kakor vedno je obtožnica sestavljena samo v angleščini in italijanščini, čeprav gre za edini slovenski dnevnik v coni A, kar je ponovni dokaz diskriminacije odgovornih organov VU glede slovenskega jezika).

Nato pa je naše uredništvo prejelo od urada za obveščanje javnosti pri VU «Obvestilo», ki ga spodaj v celoti objavljamo. Obvestilo je bilo prečitano sinoči ob 23. uri tudi na obeh tržaških radijskih postajah. Glasi se:

Obvestilo

TRST, 1. septembra (AIS) — Nekateri članki, ki so pred ... izšli v tukajšnjem časopisju, so tako škodljivi za ugled zavezniških vojaških sil, da je bila Zavezniška vojaška uprava dolžna uvesti sodnijsko postopanje.

Z očitnim omalovaževanjem resnice so «Il Corriere di Trieste» «L'Unità» in «Primorski dnevnik» natiskali vrsto zlobnih in okreklji vih člankov v zvezi s tatvinami iz avtomobilskega parka, ki ga ima edinica RASC na Foro Ulpiano.

Zavezniška vojaška uprava v nasprotju s temi trditvami ugotavlja:

1) Da so bile obsežne tatvine bencina brez dvoma ugotovljene in da so dobljeni dokazi proti nekaterim nameščencem, ki bodo izročeni sodnim oblastem v primerno postopanje.

2) Stroga preiskava pa je ugotovila, da niti S.I.B. niti vojaška policija ni nobenega osumljenca surovo pretepala.

3) V zvezi s trditvijo, češ da so bili nameščenci avtomobilskega parka prisiljeni delati po deset ur na dan za 27.000 lir mesečne plače, vštevši družinsko doklado in druge dodatne prejemke in da jim niso plačali nadur, se ugotavlja, da dobivajo mesečno plačo v višini 25.532 lir do 31.720 lir, kakor pač odgovarja njihovi usposobljenosti in trajanju službe, in sicer za maksimalno delo 48 ur na teden. Družinska doklada povečuje to plačo za vsako povprečno družino za več kot 6.400 lir. Poleg t ga dobijo božičnico in odpravnino. Če delajo dalj časa, so jim plačane nadure v zneskih, ki odgovarjajo višini, katero določa splošna kolektivna pogodba za industrijsko stroko.

4) Ker zadeva trditev, da dolguje britansko poveljstvo Narodnemu zavodu za socialno zavarovanje (INPS) 90.000.000 lir, se ugotavlja, da BETFOR redno plačuje svoje prispevke in da je zato popolnoma pr skrbljeno za zavarovanje njenih nameščencev.

Vsa ta dejstva bi mogel z lahkoto ugotoviti vsak resen časnik, ki želi izpolnjevati svojo poklic o dolžnost tako, da skuša odkriti resnico s preučitvijo obeh plati kakega vprašanja in da preišče zadevo z vidika obeh strank.

Zato je bila prav tistim, ki so obrekovali zavezniške sile, vštevši odgovorna urednika listov «Il Corriere di Trieste» in «Primorski dnevnik» naperjena tožba na podlagi proglasa štev. 2

Ker je list «Unità», ki izhaja v italijanski republiki, izven jurisdikcije Svobodnega tržaškega ozemlja, je poveljnik področja ukazal, da se za dobo 30 dni prepove uvažanje tega lista na anglo-ameriško področje Svobodnega tržaškega ozemlja in njegovo razširjanje na tem področju. Ta prepoved velja od 3. septembra 1949».

* * *

Kakor je iz gornjega «Obvestila» razvidno gre za poročilo o postopanju oblastnih organov s civilnimi nameščenci pri edinici RASC na Foro Ulpiano. O tej zadevi je poročalo vse tržaško časopisje in sicer «Ultimissime» in «Unità» v soboto 27. avgusta t .l., «Giornale di Trieste» in «Corriere di Trieste» v nedeljo 28. avgusta t. l., ter «Primorski dnevnik» v torek 30. avgusta t. l. Iz zgornjega «Obvestila» pa nikakor ni razvidno, da je naperjena obtožba tudi proti obema demokristjanskima dnevnikoma «Giornale di Trieste» in «Ultimissime», čeprav sta oba dnevnika poročala obširno in podrobno o vsej zadevi. Mar ni to nov dokaz diskriminacijskega postopanja do demokratičnega tržaškega tiska?

Vse ostalo pa bo razvidno iz poročila o procesu samem, ki se začne dopoldne ob 11.30, v kolikor ne bo odložen glede na dejstvo, da naš odgovorni urednik od sinoči pa do danes zjutraj ni mogel poskrbeti za obrambo in se za njo pripraviti.

Nedeljski vozni red na proslavo v Bazovici

Odhodi iz Trsta: Ob 8 izpred avtobusne postaje in ob 8 z Garibaldijevega trga, popoldne od 13 dalje avtobusna zveza vsakih 20 minut.

Odhodi: Plavje-Škofije ob 13. Boljunec ob 13.30. Boršt ob 13.45. Općine ob 14 (izpred Ljudskega doma). Prosek ob 14. Col-Veliki Repen od 14.30 do 15. Nabrežina ob 13.30. Devin ob 13.30. Salež ob 13.30.

Poleg tega bo odpeljal avtobus pevce izpred Sv. Ivana ob 15.

Orario del servizio trasporti per la commemorazione dei caduti di Basovizza

Partenze da Trieste: Nella mattinata, alle ore 8, dalla Stazione Autocorriere e da Piazza Garibaldi.

Nel pomeriggio, dalle ore 13 in poi, viaggi continuati ogni 20 minuti.

Partenze da: Plavje-Skofije ore 13. Boljunec ore 13.30. Boršt ore 13.45. Opčine ore 14 (dalla Casa del Popolo). Prosek ore 14. Col-Veliki Repen dalle ore 14.30 alle 15. Nabrežina ore 13.30. Devin ore 13.30. Salež ore 13.30.

Inoltre una corriera partirà dal rione di S. Giovanni alle ore 15.

Vztrajna borba bančnih nameščencev

Vodstvo ES je pozvalo Delavsko zbornico, da skupno rešijo pravice te kategorije uradnikov

Vprašanje bančnih nameščencev postaja iz dneva v dan bolj kritično. Združenje italijanskih bank (Assicredito) je namreč odločilo, da s 1. septembrom pričnejo bančni nameščenci uradovati dopoldne in popoldne.

Ta samovoljni ukrep je izval po vsej Italiji in tudi pri nas odločen val odpora. Združenje italijanskih bank in zavarovalnic je namreč sklenilo s FABI, t.j. z razbijaško strokovno zvezo bančnih uradnikov, ki je nastala po formiranju italijanskih razbijaških «svobodnih» sindikatov, pogodbo, ki priznava delodajalcem pravico do postavitve starega urnika, proti kateremu so se bančni uradniki dolga leta borili za uveljavljenje neprekinjenega delovnega časa.

Italijansko bančno - zavarovalno združenje misli s tem, ko je podpisalo omenjeno pogodbo samo s predstavniki majhnega odpadniškega dela bančnih uradnikov, vsiliti pogodbo vsej strokovni zvezi Italije.

Odločitev strokovne zveze bančnih uradnikov, da ne priznava sklenjenih pristranskih sporazumov, je popolnoma utemeljena ne samo z vidika delovnih interesov, ampak tudi s splošnega in juridičnega vidika.

Razbijaški sindikat bančnih nameščencev (FABI), ki je nastal iz znanih protirazrednih interesov in ki predstavlja pičlo manjšino, ne more z juridične prakse skleniti vsedržavne kolektivne pogodbe v občo škodo večine nameščencev, ki te pogodbe ne priznavajo.

Medtem ko so omenjeni delodajalci odločili, da se prekinjeni urnik prične s 1. septembrom. so tržaški bančni uradniki na skupščini, ki je bila te dni na sedežu tukajšnjih sindikalnih organizacij, odločili, da tega ukrepa ne bodo priznavali.

Tako se je od srede popoldne pričela stavka bančnih uradnikov v Trstu.

Vodstvo Enotnih sindikatov je poslalo Delavski zbornici pismo, v katerem jo vabijo na enotno borbo za uveljavljenje pravic te kategorije nameščencev.

Z dobro namerjenimi pestmi ga je spravil v bolnišnico

Medtem ko je včeraj 34-letni mehanik Jelovšek Vincenc iz ul. Sv. Tereze šel po ul. Boccaccio, je naletel pred poslopjem št. 27 na isti ulici na svojega 40-letnega brata Artura Iliarija, ki se je nekdaj tudi pisal Jelovšek. Med njima najbrže ne vladajo dobri odnosi, kajti Arturo je z nekaj udarci s pestjo tako stolkel Vincenčev obraz, da se je moral zateči v bolnišnico, kjer so ga tudi sprejeli v oskrbo. Jelovšek ima potolčen nos, oziroma zlomljeno kost ter druge poškodbe nad desnim očesom, za kar se bo moral zdraviti mesec dni.

Ogenj in prometna nesreča brez hujših posledic

Včeraj ob 5.45 zjutraj so policijski agenti, ki so krožili z emergenzo policijske postaje v ul. Cologna po cesti, ki pelje k Lovcu, opazili, da se iz Vile Giulie dvigajo oblaki dima. Ko so prišli na kraj, so opazili, da gori neka hiša, ki jo gradijo. Požar se je namreč razvil v neki sobi, kjer je bil zložen gradbeni material. Gasilci, ki so prišli na kraj požara, so takoj pogasili ogenj.

* * *

Na vogalu ul. Milano z ulico 30. oktobra je prav tako neki kolesar povozil 79-letnega upokojenca Antona Vouka iz Škednja št. 256. K sreči je Vouk dobil le otolkljaje na desni nogi in je po zdravljenju na postajališču RK na trgu V. Veneto lahko odšel domov.

Za policijskega agenta se je izdajal

Marcelo Bizon je bil brezposeln in brez vsakršnih sredstev, da bi se preživljal. Zato je hočeš nočeš bil prisiljen nekaj početi. In tako je začel igrati vlogo policijskega agenta fiskalnega oddelka. Predstavljal se je pri raznih gostilničarjih za agenta in obljubljal, da jim bi preskrbel dovoljenje, s katerim bodo imeli lahko odprt lokal preko polnoči. Med temi naivnimi žrtvami, ki so verjele lažnemu agentu, je bila tudi gospa Antonija Zgubin, lastnica neke gostilne v ul. della Guardia. V dobri veri je Bizonu izročila 2500 lir. Stvar pa ni dolgo časa trajala, ker je Zgubinijeva takoj zasumila, da nekaj tiči v tej stvari in je fanta javila policiji.

Pred okrajnim sodnikom se je Bizon moral včeraj zagovarjati zaradi sleparije in ker se je izdajal za javnega funkcionarja. Obsojen je bil pogojno na 5 mesecev in 10 dni ječe in na 8889 lir globe.

Druga žrtev bede in brezposelnosti je bil 18-letni Alfred C. Letos julija meseca je izmaknil iz nekega ameriškega avtomobila v ul. dell'Orologio ročno torbico. Plen je obstajal samo iz dveh kopalnih oblek, katere je fant takoj izročil ob aretaciji. Tudi ta fant je bil obsojen pogojno z vsemi olajšavami, ki jih določa zakon, na 3 mesece in 17 dni ječe ter na 2372 lir globe.

Zakaj vprašujejo «zaščitniki» samo slovenske umetnike po političnem prepričanju?

Slovenec Grajzer zmagovalec etape Koper-Bled (266 km)

Na včerajšnji etapi mednarodne kolesarske dirke po Hrvatski in Sloveniji je zmagal Slovenec Grajzer. Vsakega, ki bi odnesel zmago na tej zares težavni poti, bi pohvalili in mu čestitali, še prav posebno pa smo veseli, da je bil to pot Slovenec, ki je iz Kopra preko Črnega Kala, Kozine, Sežane, Ajdovščine, Gorice, Solkana, Bovca, preko skoraj neprevoznega prelaza pri Vršiču in nato preko Jesenic prišel na Bled, kjer je bil cilj. Progo, ki je dolga 266 km, je prevozil v 10 urah 42'14". Drugi je prišel lanski zmagovalec iste dirke Jugoslovan Zorič Aleksander v 10.44'5"; tretji Malabrocca (I) 10.46'14"; 4) Cok (STO); 5) Fontanot (STO); 6) Micič (J); 7) Strain (J); 8) Sironi (J); 9 Rinaldi (STO); 10) Coretti (T) itd.

Vpisovanje in izpiti na slovenskih srednjih šolah

Slovenska nižja srednja šola v Trstu

Vpisovanje v 1, 2 in 3 razred se vrši od 1. do 25. septembra. (za učence s popravnimi izpiti je vpisni rok podaljšan do 30. septembra.)

Vse podrobnosti glede vpisa so razvidne na oglasni deski Slovenske nižje srednje šole v ulici delle Scuole Nuove 14-II.

Popravni izpiti za prvi in drugi razred se pričnejo v četrtek 15. septembra, po razporedu, ki je objavljen na oglasni deski.

Popravni izpiti za sprejemni izpit se pričnejo v petek 16. septembra po razporedu, ki je objavljen na oglasni deski. Isti dan se pričnejo tudi sprejemni izpiti za zamudnike.

Popravni izpiti za nižji tečajni izpit se pričnejo v sredo 21. septembra po razporedu objavljenem na oglasni deski Slovenske nižje srednje šole v ulici delle Scuole Nuove 14, II. nadstropje.

Slovenska industrijska strokovna šola v Trstu

Vpisovanje v Slovensko državno nižjo industrijsko strokovno šolo v Trstu (Rojan, ul. Montorsino št. 8-III.) za šolsko leto 1949-50 se prične v četrtek dne 1. septembra 1949 in traja do vštete sobote dne 24. septembra t. l., vsak delovnik od 10. do 12. ure. Učenci, ki morajo še opraviti v jesenskem roku popravne izpite, se bodo lahko vpisali do 30. septembra.

Popravni izpiti čez I. in II. razred se pričnó v petek dne 16. septembra, popravni izpiti za nižji tečajni izpit pa v petek dne 23. septembra t. l..

Podrobnosti in pogoji so razvidni na razglasni deski v Slovenski industrijski strokovni šoli v Rojanu.

Ravnateljstvo

Slovenska državna trgovska strokovna šola v Trstu

Ravnateljstvo Slovenske državne trgovske strokovne šole v Trstu, ul. Lazzaretto Vecchio 11-II obvešča, da se vpisovanje za šolsko leto 1949-50 prične 1. septembra 1949 in bo trajalo do 25. septembra 1949 vsak dan od 10 do 12. Učenci, ki imajo popravne izpite v jesenskem roku, se lahko vpišejo do 30. septembra 1949.

Popravni izpiti čez I. in II. razred se bodo pričeli 16. septembra 1949, nižji tečajni izpiti pa 21. septembra 1949 po urniku, ki je razviden na oglasni deski v šoli.

RAVNATELJSTVO

Slovenska trgovska akademija-Trst

Vpisovanje novih in dosedanjih učencev na slovenski višji realni gimnaziji s klasičnimi paralelkami, trgovski akademiji in učiteljišču traja od 1. do vštetega 24. septembra t. l. Prijave sprejemajo šolska tajništva vsak delavnik od 10 do 12. V prvi razred teh šol smejo vstopiti samo učenci z dovršenim nižjim tečajnim izpitom. Vsi novi učenci morajo priložiti prošnji za vpis izkaz o istovetnosti (attestato d'identità) s fotografijo. Te izkaze izdajajo občinski uradi.

Razredni popravni in privatni izpiti se začnejo 15. septembra po razporedu, ki je na oglasni deski. Matura (matura in popravni izpiti) se začne 1. oktobra. Kandidati za vse vrste izpitov naj pridejo točno na določeni dan k izpitom, ker izgubi zamudnik pravico do nadaljevanja izpita in je s tem odklonjen za eno leto.

Oni učenci, ki ne morejo telovaditi iz zdravstvenih razlogov, morajo že ob vpisu predložiti prošnjo za oprostitev od telovadbe in navesti v prošnji natančno razloge. Vsa potrebna pojasnila dajejo tajništva ustno ali po telefonu 43-61.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

KOLEDAR

Petek 2. septembra
Stefan, Maksima, Miljeva
Sonce vzide ob 5.26, zatone ob 18.42. Dolžina dneva 13.16. Luna vzide ob 16.40, zatone ob 24.00.
Jutri sobota 3. septembra
Eufemija, Doroteja, Lepa

SPOMINSKI DNEVI

1819 *Rojen pravnik in jezikoslovec Matej Cigale.*
1871 *Svetozar Markovič, srbski sociolog, ustanovil prvo nabavljalno zadrugo.*
1942 *Ustanovljene Gubčeva, Cankarjeva in Šercerjeva brigada.*
1945 *Podpisan akt o brezpogojni kapitulaciji Japonske*

PRESKRBA

Dvig odrezkov. Danes morajo vsi trgovci na drobno dvigniti na prehranjevalnem uradu odrezke za bele testenine. Isto naj store vodje podeželskih prehranjevalnih uradov pri Sepralu.

Delitev bele moke. Sepral javlja, da se prične od danes dalje z delitvijo 500 gramov bele moke za vse potrošnike v mestu in okolici, na odrezek V in VI «Moka». Konec razdeljevanja 30. t.m. Cena v mestu 83 lir na kg, v okolici 85 lir.

Planinci, v Bazovico!

Planinsko društvo v Trstu se množično udeleži proslave v Bazovici v nedeljo 4. septembra. Odhod peš ob 7.30 z zadnje avtobusne postaje avtobusa L na Katinari. Zbiranje pri spomeniku ob 9.

Vabljeni vsi planinci! Udeležite se polnoštevilno!

Nočna služba lekarn

Depangher, ul. Sv. Justa 1, tel. 94155; Gmeiner, ul. Giulia 14, tel. 6108; Tamaro-Neri, ul. Dante 7, tel. 7623; Signori, trg Ospedale 8, tel. 93006; Harabaglia v Barkovljah, tel. 5728 in Nicoli v Skednju, tel. 93245, imata stalno nočno službo.

Zaradi počitnic so do 17. t. m. zaprte sledeče lekarne: De Leitenburg, Godina Enea, Prendini, Salute, Serravallo, Vielmetti.

Adex - izleti

24., 25. in 26. septembra OBISK VELESEJMA V ZAGREBU. Prijave se sprejemajo najkasneje do 6. septembra.

18. septembra izlet V BENETKE. Prijave se sprejemajo najkasneje do 10. septembra.

1. in 2. oktobra izlet V CELJE IN MARIBOR. Vpisovanja se sprejemajo najkasneje do 10. septembra.

Vse potrebne informacije za omenjene izlete dobite pri «Adria-Express», ul. Fabio Severo 5-b. Tel. 29-243.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
za Tržaško ozemlje
V ponedeljek 5. t.m. ob 20.30 gostovanje v kinodvorani v
Škednju
z Goldonijevo komedijo
Mirandolina

Jutri bo na gradu pel Beniamino Gigli

Jutri, 3. septembra bo na gradu koncert tenorista Benjamina Giglija. Prodaja listkov se še vedno vrši na trgu Verdi.

ZA DIJASKO MATICO

Namesto cvetja na grob pok. Elizabete Stopar daruje Angel Zerial za Dijaško matico 500 lir.

TRZASKA BORZA

Zlati šterling 8200, papirnati šterling 1700, telegrafski dolar 642, dolar 640, švicarski frank 160, 100 francoskih frankov 160, avstrijski šiling 25.50, zlato 1060.

Zahvala

Ker se nam ni mogoče osebno zahvaliti vsem, ki so počastili spomin soproga, očeta, starega očeta, brata in tasta BABICA ANTONA, se na ta način zahvaljujemo vsem znancem in prijateljem, posebno pa Ljudski fronti. Prav tako se zahvaljujemo Pevskemu društvu «Ivan Cankar», zadružnemu konzorciju mesarjev in prijateljem iz «Tr...rolca».

Družine Babič, Trampuš in Vatovec.

RADIO

JUG. CONA TRSTA

(Oddaja na srednjih valovih 240 m ali 1250 kc)

6.30: Jutranja glasba. 6.45: Poročila (v ital. in slov.). 7.15: Jutranja glasba. 12.00: Opoldanski koncert. 12.30: Melodije na harmoniki. 12.45: Poročila (v ital. in slov.). 13.15: Partizanske pesmi. 13.35: Operni dueti. 13.45: Ljudska univerza (v slov.). 14.00: Iz slov. solistične in orkestralne glasbe. 14.30: Pregled tiska in poročila (v ital. in slov.). 17.45: Plesna glasba. 18.15: Janaček: Godalni kvintet št. 2. 18.45: Obzornik (v ital.). 19.00: Glasbena medigra. 19.15: Poročila (v ital. in slov.). 19.45: Glasba. 20.00: Ura hrvatske kulture. 20.30: Glasba po željah (v slov.). 20.50: Z našim ljudstvom (v ital.). 21.00: Komorni zbor pod vodstvom Ubalda Vrabca. 21.30: Prenos kolesarske dirke po Hrvatski in Sloveniji 21.45: Orkestralna glasba. 22.00: Življenje jugosl. narodov (v slov.). 22.20: Lahka večerna glasba. 22.45: Zadnje vesti (v ital. in slov.). 23.15: Ritmična glasba.

TRST II.

7.30: Koledar. 7.35: Jutranja glasba. 8.15: Poročila. 11.30: Za vsakega nekaj. 12.00: Sodobna angleška glasba. 12.10: Igra orkester Russ Bennett. 12.45: Poročila. 13.00: Glasba po željah. 13.45: Dvorakovi Slovanski plesi. 14.00: Poročila. 14.15: Pregled tiska. 14.28: Popoldanska glasba. 14.43: Čitanje popoldanskega sporeda. 17.30: Plesna glasba. 18.00: Naša povest. 18.15: Angleška komorna glasba. 18.40: Schumannov kvintet. 1900: Tržaški kulturni razgledi. 19.15: Pester koncert. spored. 19.45: Poročila. 20.00: Slovenski pianisti. 20.30: Okno v svet. 20.45: Slovenske narodne pesmi. 21.00: Mojstri besede. 21.30: Čajkovski: Simfonija št. 4 v F. 22.15: Plesna glasba. 22.45: Večerni koncert. 23.15: Poročila. 23.30: Kaj nudi jutrišnji spored? 23.35: Nočna glasba.

KINO

ROSSETTI. Zaprt.
EXCELSIOR. 16.30: «Dovoljenje za ljubezen», Van Johnson.
FENICE. 16.30: «Malo pristanišče», G. Rogers.
FILODRAMMATICO. Zaprt.
ITALIA. 15.30: «Sreča je opoteča», Robert Young.
ALABARDA. 16: «Cilj je Burma», Erol Flynn.
IMPERO. 16: «Pustolovščine v Valchiara», Stan Laurel in Oliver.
VIALE. 16: «Zopet te bom našel», Delia Scala, John Ritzmiller.
GARIBALDI. 15.30: «Diana svobodo!», Shirley Temple.
MASSIMO. 16: «King-Kong», F. Wray.
ARMONIA. 15.30: «Okrvavljeni denar», George Montgomery, Nancy Gould.
NOVO CINE. 16: «Zopet te bom našel», J. Ritzmiller.
SAVONA. 16: «Skrivnost obeska», L. Day, R. Mitchun.
ODEON. 16: «Preteklost je vedno tu», M. Anderson.
IDEALE. 16: «Kobra», M. Montez, J. Hall in Sabù.
MARCONI. 16: «Skandal v Filadelfiji», G. Grant.
KINO OB MORJU. 17: «Zapuščena», Mehiški film, Dolores Del Rio.
RADIO. 16: «Živeti hočemo», Carol Lombard.
VENEZIA. 16: «Žena ga je izdala».
VITTORIA. 16: «Dogodilo se je v V. ulici», Gale Storm.
AZZURRO. 16: «Passatore», Rossano Brazzi.
GRAD SV. JUSTA. 21: «Volčji križ», Barbara Stanwych.
AUSONIA. 21.30: «Ce si ti, potrkaj dvakrat», Gianni in Pinotto.
KINO V LJUDSKEM VRTU. 20.45: «Skrivnostni kavalir».
SKOLJET. - na prostem ob 20.45: «Tajno poslanstvo».
GOSTILNA BROCCHETTA: 20.45: «Hazardna igra», M. Dietrich, M. Auer.
KINO NA OPCINAH. Jutri in v nedeljo ob 16, na prostem ob 20: «Kar ko sem dobil vojno».
ADUA. 14: «Verige krivde», R. K. C.
BELVEDERE. 18.30: «Gianni in Pinotto kot vojaška novinca».

Pod svobodnim soncem

SPISAL: [podpis]

ILUSTRIRA M. BAMBIČ

49

Sužnji so razgrnili po tleh pražnje prte in položili po njih v srebrnih skledicah mrzle pečene jerebice, melone, dateljne, murve in posušeno grozdje.

Teodora je velela, naj se vojaki vrnejo domov in se pogoste z vinom in sadjem. Azbada in Iztoka pa je povabila k zajtrku.

Da bi barbar, pogan, centurio kdaj jedel s carico!

Dvorjanke so se zgrozile, toda poznale so Teodoro in v en glas hvalile despojno.

Iztok ni vedel, kam mu je velel Azbad. Poveljnik si ni upal izdati skrivnosti. Rekel je, da so grške deklice in da je on naročil krepčila ter povabil tudi njega, ker se je tako izvrstno izkazal. Tako mu je moral lagati Azbad z jezikom, na katerega so silile iz srca kletve in prisege, da ga uniči, tega tekmeca na torišču slave.

Iztok ni prvi hip nikogar spoznal. Carica z nimbom in diademom, ki jo je videl v hipodromu in na dvoru in ta preprosta gospa — morda Azbadova znanka? Otrl si je potne srage, odložil ščit in šlem ter legel v zeleno travo.

«Irena, postrezi junaku! Ali se ti ne smili?

Tako je nagovorila despojna Ireno, ki se je pokorno dvignila in ukazala skopljencu, naj ponudi Iztoku iz srebrnih skledic. Azbada je zaeno ošinila s pogledom, namignila z glavo, češ: Poglej, pazi!

Ko se je Iztok ozrl in zagledal tiste modre oči, ki so ga spremljale v tihih nočeh, ki so mu zavzele vso dušo, je ostrmel, kakor bi zagledal prikazen rojenice v domačih logih. Njegova roka je izpustila košček melone, ustnice so se razprle in trepetajoč zakoprnele: «Irena, Irena —»

«Okrepčaj se, centurio, dobro si vodil četo!»

Irena ga je ogovorila slovenski. Tudi njen glas se je tresel in ni mu mogla pogledati v oči.

Iztok pa je kakor v snu razpel roke in zahrepenel po njej.

Azbad je zaškripal z zobmi.

«Devana se me je usmilila, o bogovi —!»

Ali tedaj se je Sloven kakor streznil, Irena se mu je z resno kretnjo umaknila, centurio se je ozrl v obraz Teodore, ki ga je motrila s tistim pogledom kakor v areni s katisme, kakor v palači s prestola. Spoznal jo je.

Padel je na lice prednjo in prosil v pismeni grščini:

«Milost, despojna, ubogemu hlapcu!»

Teodora se je hladno obrnila k Azbadu in rekla malomarno:

«Dobrega učitelja ima Sloven in velika je bistrost njegovega uma.»

SEDEMNAJSTVO POGLAVJE

Stotniji, ki sta igrali, pred Teodoro, sta se gostili ob vinu. Iztok pa ni okusil pijače, bežal je pred hrupom iz vojašnice, zasedel konja in odjezdil domov.

Zamišljen je sedel na malem vrancu. Hiše so tekle mimo njega, s trgov so se mu klanjali visoki obeliski, izmed sprehajajoče se množice je vzklikal glas: «Istokos! Istokos!» Obstala je gruča sprehajalcev in ga pozdravila, po vsem Bizancu znanega zmagalca iz hipodroma. Toda Iztok je jezdil in ni slišal vzklikov, ni videl prijaznih oči. Z njim je plul Irenin duh in njene oči so se mu smehljale, kakor so se mu zažarile, ko ji je v slovo smel poljubiti roko.

«Kako te ljubim, Irena!» je zašepetal slovenski, ko se je sklonil s kodrasto glavo do njene bele roke. In čutil je, kako je rahlo vzdrhtela roka, ko se je je dotaknil s kipečimi ustnicami, in v duši je razumel, da bi mu sredi logov onstran Donave Irena naslonila glavo na prsi in prisluškovala njegovi pesmi o tihem klasju, po katerem hodi lepa Devana. Toda tukaj, sredi tiranske družbe, kjer stopajo barbaru na tilnik, kjer verujejo na druge bogove, kjer se radujejo okov in verig na rokah starešin, tukaj Irena ne sme na njegove prsi. Ali tedaj se mu je zjasnilo v duši. Kako preprosta misel — in še nikdar je ni mislil.

Ko odide, mora Irena z njim.

Začudil se je sam sebi. Ni poznal njenega rodu, videl jo je ob despojni že tretjič, a vendar ni trenutka dvomil, da mora Irena z njim v gradišče Slovenov, da te jasne oči ne sodijo drugam kakor pod sinje, svobodno nebo, od koder je zasijala vanje ob rojstvu nebeška modrina.

(Nadaljevanje sledi)

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

ZA II. KONGRES KP STO

Žene bujskega okraja izvršujejo kongresne obveze

BUJE. V malem mestecu Buje so žene zadnje čase pokazale veliko zanimanja za kulturno prosvetno delo. Na zadnjem sestanku so sklenile, da bodo v čast II. kongresu KP STO čimveč prispevale s prostovoljnim delom pri gradnji zadružnega doma in prav tako na kulturnem polju. Pretekli teden so napravile 1700 prostovoljnih ur pri gradnji zadružnega doma.

Vsak popoldan sta na delu dve delovni brigadi. Posamezne skupine delajo izmenoma in takoj izvršujejo zadane obveze.

Prav tako živo se udejstvujejo na kulturnem področju: napisale so šest člankov za časopise, postavili dva stenčasa in razprodale hrvatsko revijo «Žena danes» za 40% več kot običajno.

V tem tednu je delegacija žena obiskala vojake JA pri Sv. Lovreču. Obdarile so vojake s sadjem, keksi in vinom. Tovarišica Skrinjar Marija je pozdravila borce in med drugim dejala: «Lepo vas pozdravljamo in vam povemo, da vas ljudstvo ceni prav tako kot za časa borbe. Od sedaj naprej vas bomo večkrat obiskali in s tem pokazale, kakšna je naša hvaležnost do vas. Le naj poskušajo reakcionarji s provokacijami in izzivanji. Me žene in vse naše ljudstvo bo z delom dokazalo, kako spoštujemo ljudsko vojsko».

V imenu vojske se je ženam zahvalil kapitan JA in zagotovil ženam, da bo JA še nadalje sodelovala z ljudstvom pri izgradnji in obnovi.

Žene so se dalj časa zadržale pri vojakih ter se z njimi razgovarjale, in se šele ob petih zvečer odslovile.

UMAG. V preteklem tednu je bila konferenca mladine v Umagu. Delegacija ASIŽZ je pozdravila mladino in je poudarila šop nageljev in med drugim dejala: «Vi ste zdrava moč naše zemlje, zato ker dokazujete z vašim delom, da stopate po izkušeni poti jugoslovanske mladine». Nato je pozdravila mladino tudi delegacija žena iz Buj. V imenu delegacije je govorila 68-letna tovarišica TROSILLA Katerina in poklonila dar. Med drugim je dejala, da daje v dar iz ljubezni do mladine. «Ponosna sem na našo mladino; stara sem, toda rada bi živel še dolga leta, da bi uživala veselje do dela, kot ga ima naša mladina. Vaši sklepi so tudi naši, zato kličem: Naj živi antifašistična mladina, naj živi naš maršal TITO».

Vsi prisotni so navdušeno vzklikali organizaciji ASIŽZ, TITU, JA, II. kongresu KP STO.

NOVI GRAD. Žene iz Novega grada so sklenile na zadnjem sestanku, da urede vse potrebno za otvoritev otroškega vrtca v čast II. kongresu KP STO! Organizacija ASIŽZ bo poskrbela tudi za otvoritev otroškega vrtca v Brtonigli, v Grožnjanu in Momjanu. V vseh omenjenih vasicah si žene prizadevajo, da izvedejo delo do pričetka II. kongresu KP STO.

Č. M.

Lonjerci pomagajo pri gradnji zadružnega doma v Vanganelu

Vanganelci niso prenehali s prostovoljnim delom pri gradnji zadružnega doma, tudi če je na polju še polno dela. Vsak dan več ljudi je na gradilišču. Zidovi so že do vrha dozidani.

Tudi v nedeljo je bila na prostovoljnem delu velika množica starih in mladih. Sklenili so, da mora biti zadružni dom pod streho za dan otvoritve kongresa KP STO.

Ta dan so Vanganelci doživeli prijetno presenečenje. Na pomoč so jim prišli tovariši vojaki JA in večja skupina ljudstva iz Lonjerja.

Obojih so bili Vanganelci zelo veseli, ker so jim veliko pripomogli, da bo zadružni dom res pod streho do določenega dneva.

Lonjersko ljudstvo je s tem, da je prišlo pomagat graditi zadružni dom v Vanganel, dokazalo, da je zvesto načelom in tradicijam narodnoosvobodilne borbe. Lonjerci so tudi dokazali, da hočejo bratsko povezavo z ljudstvom v Istri. Mislimo, da je Vidali radoveden, kakšen je »teror« v coni B. Naj kar gre vprašat tovariše iz Lonjerja, pa bo takoj zvedel. Pokazali smo njemu in njegovim že neštetokrat, kaj hočemo. Prav tako mu bodo povedali tudi Lonjerci: Živeti v bratskem sožitju, slogi in v medsebojni pomoči uživati sadove naše borbe.

Udeležba domačega ljudstva in gostov, ki so prišli pomagat, je bila polnoštevilna. Izvozili smo 10 m3 kamenja, prenesli 12 m3 in napravili 8 m2 zida. Po končanem delu so gostje ostali pri nas na kosilu.

Kot v času NOB tako je tudi danes tesna povezava med poštenim in delovnim ljudstvom Trsta in Istre. Kot so takrat pomagali demokratični Tržačani osvobodilnemu gibanju in partizanom, tako pomagajo danes pri izgradnji novega življenja. Lonjerci so dokazali, da bodo vztrajali na liniji pravega in resničnega bratstva, na liniji, ki je edino pravična in poštena. Ta ugotovitev je delovno ljudstvo Vanganela zelo razveselila. Pomoč Lonjercev dokazuje, da bo tudi v Trstu zmagala resnica nad lažjo.

BABIČ MIRO

Kako dela ljudstvo Materade pri gradnji zadružnega doma

V naslednjem prinašamo nekaj delovnih uspehov ljudstva Materade v trimesečnem in sedanjem predkongresnem tekmovanju.

Ugotovili smo, da so v Materadi prispevali pri gradnji zadružnega doma v enem samem mesecu 2370 prostovoljnih ur. To dokazuje, kako resno je prijelo ljudstvo za delo, da bo zadružni dom čimprej pod streho. Zgleden primer je vasica Karkovič, iz katere se je udeležilo vse ljudstvo in je bilo tudi pri delu najbolj požrtvovalno. Tovariš Alesio Oliviero iz Materade je v enem samem mesecu napravil 124 ur prostovoljnega dela. Ta je prejel zlato značko udarnika za svojo požrtvovalnost. Temu sledi tovariš Juriševič Anton, ki je napravil 114 ur.

Ti tovariši s svojo dobro voljo dokazujejo, kako je treba delati za skupnost. Zato so pa tudi od vseh občanov priznani kot najboljši. Njihova požrtvovalnost naj bo v zgled vsem. Ako bomo sledili takim tovarišem, bo v kratkem času 18 zadružnih domov v našem okrožju pričalo, kako napredujemo.

Imamo pa tudi v Materadi človeka, ki bi rad zaviral ta delovni polet. To je Benvenu Alojz iz Jurilec, znan kulak in izkoriščevalec. Ta je nekemu tovarišu na vprašanje, zakaj se ne udeležuje prostovoljnega dela, odgovoril: «Nisem in niti ne bom delal pri gradnji zadružnega doma».

Jasno je, da taki elementi niso za bratstvo in ne za enotnost, še manj pa za ljudsko oblast. Komaj čakajo, da bi prišel nazaj nekdanji - fašizem, da bi znova začeli z izkoriščanjem našega delovnega ljudstva

Toda mi jim povemo, da bo ljudstvo Materade tudi brez njih zgradilo svoj zadružni dom. Ne bo gledalo na napore, ki jih zahtevajo sprejete obveze. Zadružni dom v Materadi mora biti pod streho do pričetka kongresa KP STO.

KNEZ K.

SINDIKALNE PODRUŽNICE ZA KONGRES KP

...pri „Adriji" v Izoli

Na čast II. kongresu KP STO v času 16. 8. do 24. 8. 1949 je delovni kolektiv «Adrije» dosegel naslednje uspehe na podlagi sprejetih obvez:

a) Ob popravi in pregledu 2 avtobusnih motorjev je dosegel 50 odst.

b) Ob popravi traktorja Robusta Bujske kmečke zadruge je dosegel 50 odst.

Na novo so prebarvali 5 strojev. S tem so dosegli 100 odst. obvezo.

c) Ob pregledu stroja Fiat in ob manjših popravilih raznih strojev so dosegli 100 odst. obvezo.

IZVEN PLANA

Prazen dela, predvidenega v planu, so v istem času pregledali in popravili 21 avtomobilov.

...pri „Avtopodjetju" v Kopru

1) Nabavljen je bil potrebni material za zgraditev pršne kopeli za delavce in nameščence.

Ograja, ki obdaja garažo, je bila skoraj dokončana. Pri zgradnji ograje je bilo doseženo 90 odst.

Za izvršitev zgoraj navedenih del so delavci in nameščenci prispevali 214 prostovoljnih ur.

Delavci in nameščenci so ob pričetku tekmovanja sprejeli obvezo, da bodo dnevno prispevali pol ure. Do sedaj so to obvezo izvršili 70 od t

Nenavadno obnašanje delavca pri „Fruktusu"

Kot vse ostale sindikalne podružnice, je tudi podružnica «FRUKTUS» sprejela obveze na čast drugemu kongresu KP STO. To podjetje vrši eno najvažnejših gospodarskih del v našem okrožju. Zaradi velike skrbi in zanimanja najboljših članov in vodstva te podružnice, lahko razpošlje dnevno na desetine stotov sadja in zelenjave v inozemstvo. Vse to je tako skrbno in okusno zapakirano, da ne občuti nobene okvare pri prevozu.

Vodstvo samo se zelo zanima za še boljše in hitrejše ekspeditiranje blaga.

Toda tudi pri tej sindikalni podružnici je neki VASCOTTO Ivan, ki na sindikalnih sestankih vedno molči, pri delu pa vedno klepeta in podtika žalivke in tako odteguje ostale tovariše od dela. Če opazi v oddelku kakega člana vodstva podjetja, takoj poprime za delo in poizkuša skriti svoje ravnanje.

Zakaj ima ta tovariš take odnose do vodstva? Saj vendar danes na vodstvu ni več nekdanjih fašističnih oblastnikov, katerih se je pošten in vesten delavec bal!

Danes se vodstvo podjetja zanima ne samo za dobro delovanje podjetja, temveč skupno s sindikalnim odborom za utemeljene kritike in dobre predloge, ki jih stavijo delavci. To pa VASCOTTO Ivan tudi dobro ve. Ker pa njegovo klepetanje ni ne upravičeno in ne pošteno, se skuša zakrinkati pred vodstvom in ostalimi zavednimi člani sindikalne podružnice. Zato bi bilo prav, če bi se Vascotto priučil večje odkritosti.

Istrski partizani na Mašunu

V nedeljo je bilo na Mašunu veliko partizansko zborovanje. Zbralo se je nad 8000 partizanov iz vse Slovenije, da prisostvujejo odkritju spominske plošče padlim partizanom, ki so padli v veliki ofenzivi leta 1943.

Iz Istrskega okrožja je odpotovalo 240 partizanov, da z svojo udeležbo pokažejo, da ni mej, ki bi mogle ločiti partizane, ki so se vsi borili za bratstvo in enotnost.

Tovariš, ki se je velike in pomenljive slovesnosti udeležil, pripoveduje:

«Že ob peti uri zjutraj smo se pričeli zbirati za odhod. Razpoloženje med tovariši je bilo zelo dobro. V Kopru so se pridružili še predstavniki ZPP Istrskega okrožja. Na treh kamionih smo hitro vozili po dolini Rižane. Na bloku je bil pregled kaj hitro izvršen in že smo se dvigali proti Črnemu Kalu. Nad Črnim Kalom se odpre krasen razgled na Trst in Tržaški zaliv. Mnogi izmed nas so se ob tem pogledu spominjali velikih in slavnih borb, ki so jih partizani vodili zadnje dni aprila 1945 za Trst.

V Knežaku smo se za hip ustavili, ker sta se pridružili naši skupini še dve tovarišici. Ena je imela na prsih partizansko značko. Se zelo mlada je sodelovala v borbi. Prostor taborjenja je bil na veliki zelenici, ki je bila vse naokolo obdana od drevja. Res pravo partizansko vzdušje. Tam okoli je bilo pripravljenih polno stojnic, kjer je bilo vsega za utešitev glada in žeje.

Za otvoritev slovesnosti je godba zaigrala jugoslovansko himno. Sledilo je odkritje spominske plošče padlim borcem. Sekretar KP okraja Ilirska Bistrica je imel daljši govor o pomenu taborjenja. Navdušeno pozdravljen je spregovoril tudi narodni heroj Stanko Semič-Dakl. V imenu JA je spregovoril major JA. Vsi govorniki so poudarjali, kako je bil ta kraj zbirališče partizanov za časa NOB. Tu so se ustanavljale cele partizanske divizije, ki so ojačevale že izčrpane borce. Mašun je bil tudi mejnik med prejšnjo fašistično Italijo in Jugoslavijo. Prav v teh krajih so se vršile velike borbe z okupatorji. Prav tu skozi je bila povezava med partizani iz Jugoslavije in primorskimi borci.

Bivši borci so ob tej priliki prejeli tudi odlikovanja.

Po zborovanju je sledila prosta zabava.

Partizani iz našega okrožja smo se kmalu odpravili nazaj proti Istri. Polni velikih vtisov smo prišli na domove. Videli smo, s kakim navdušenjem gradijo v novi Jugoslaviji. Vse bodo popravili, da ne bo dolgo. Še mi smo prinesli polno tega navdušenja s seboj».

Babič Franc

Žene iz Škofij

Žene iz Škofij so obiskale otroke v pionirski koloniji v Kopru.

Delegacija žena je pionirje pozdravila ter jim podarila sadja. Pionirje je pozdravila tudi mala pionirka Suzana iz Škofij in jim recitirala lepo pesmico. Pionirčki so v soboto povabili vse žene na svojo prireditev.

Vozne olajšave za člane ES cone B STO

Ministrstvo za železniški promet FLRJ je odobrilo naslednje vozne olajšave za potovanje članov ES iz cone B STO-ja.

1) Člani Zveze ES STO-ja in njihovi družinski člani imajo 50 odst. popusta od redne vozne cene na vseh vlakih in avtobusih za potovanja na letni dopust v Jugoslavijo, in to za odhod in za povratek na mesto svojega stalnega bivališča.

Otroci od 4 let do 10 let imajo 75 odst. popusta.

Za družinske člane se smatrajo zakonski tovariši in otroci izpod 18 let starosti.

Ako je zakonski tovariš, sin ali hčerka, že sam član sindikata, lahko samo enkrat v letu izkoristi objavo, in to osebno na svojo ime ali pa skupinsko z ostalimi člani družine.

V objavi treba navesti vsa prevozna sredstva, s katerimi bo dotični potoval (vlak, avtobus, parnik) in glavne kraje, skozi katere se bo vozil.

V primeru, da ne vzame vozne karte za celo potovanje, mora urad, ki jo izdaja, žigosati, in napisati vozno ceno na objavi in ime postaje,do katere se bo potnik vozil.

Objava je veljavna 60 dni od dneva, ko je bila izdana.

Objave za potovanje članov sindikatov in njihovih družinskih članov na letni dopust in objave za skupinska potovanja po vzorcu 2 in 5 PT I bodo izdajali ES cone B STO-ja. Objave za potovanja na letni dopust ne bodo žigosala podjetja ali ustanove, kjer so člani sindikata zaposleni. Namesto podjetja ali ustanove bo objave žigosala Zveza ES cone B STO-ja.

Za skupinska potovanja z rednimi vlaki po Jugoslaviji veljajo določbe IO A cl. PT I.

POBEGI - ČEŽARJI

Kadar so ljudje tako požrtvovalni je vsa prihodnost njihova

Pri Pobegih-Čežarjih je ljudstvo pričelo s pripravami za gradnjo zadružnega doma pred enim letom. Takrat je po prvem prostovoljnem delu nekaj metrov kamenja pričalo, da bo tu zrastlo iz tal nekaj novega, nekaj velikega, gospodarsko, kulturno in politično tako močnega, da bo usmerjalo vse delovanje, vso rast in napredek teh dveh vasi.

Ljudska oblast je videla težnje ljudstva, vedela je, da ne bodo mogli začeti brez pomoči, zato je dala 1 milijon lir kredita. To je Pobežane in Čežarjane tako spodbudilo, da so pograbili z vsem navdušenjem za delo.

Danes, po enem letu lahko z vso upravičenostjo pokažejo na svoje delo.

Njihov zadružni dom bo prav te dni že pod streho. Praznik bo tisti dan ne samo za ljudstvo teh dveh vasi, temveč tudi za vso okolico. Ljudstvo tega sektorja in obenem ljudstvo v okrožju, bo slavilo novo zmago na gospodarskem polju. Slavilo bo zmago dela, ki bo obenem odločen odgovor vsem klevetnikom in vsem podobnim elementom kot so bili mandanti Rihterja in Novaka, kot so bili mandanti zločinca Cergola, ki je v Trstu grozil, da bo miniral vojašnico narodne zaščite v Piranu, in da bo že prišla ura za «Titine».

* * *

Za izgradnjo svojega zadružnega doma so prebivalci Pobegov in Čežarjev nabrali 1 milijon sto tisoč lir prostovoljnih prispevkov. Pripravili so 738 m3 kamenja, ki je že v stavbi, 40 m3 pa je še pripravljenega. Peska so pripravili 195 m3 in ga tudi že porabili pri gradnji. Pri kopanju temeljev je bilo izkopanih 746 m3 raznega mešanega materiala. Apna so pripravili 160 stotov, cementa 300 stotov in še 50 m3 gramoza. Do 28. avgusta je bila zgrajenega že 576 m2 zidu.

Dobljeni kredit so s prostovoljnim delom in drugimi prispevki povišali od 1 milijona na 5,077.960 lir, ali 1,523.388 din.

Pionirji Čežarjev in Pobegov so se rade volje odzvali vabilu za nastop. Pred kulturno prireditvijo je bilo snemanje na magnetofon radijske postaje v Kopru pesmi «Oba junaka» in «Perice». V pozni uri se je pričela kulturna prireditev. Na sporedu so bile pevske točke pionirskega pevskega zbora, deklamacije in šaloigra v enem dejanju iz današnjih dni. Prireditev je lepo uspela.

Zahvaljujejo se tamkajšnjim organizacijam za lep sprejem in gostoljubnost. Navdušeni so sklenili, da bodo ponovili ves spored 18. t. m. v zasilni dvorani zadružnega doma Čežarji - Pobegi. 25 t. m. pa bodo gostovali s klubom narodne zaščite iz Kopra v Kortah.

TAKO SE UTRJUJE BRATSTVO

Žene iz Sv. Tomaža. Predvčerajšnjem je delegacija žena obiskala oddelek JA v Pradah in jim podarila mnogo sadja ter toplo pozdravila. Komandant se je ženam lepo zahvalil in poudaril da taki obiski utrjujejo bratstvo.

Žene iz Brtokov. Žene so včeraj obiskale pionirje, ki letujejo v Izoli. Pionirčki so navdušeno sprejeli delegacijo žena z vozom daril. Žene so prisrčno pozdravile otroke in se materinsko z njimi pogovarjale.

Č. M.

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

K sporu med bančnimi uslužbenci in denarnimi zavodi

Delavska zbornica v Gorici sporoča:

Znani so zadnji dogodki, ki so poostrili spor med bančnimi nameščenci in Assicreditom.

FIDAC (ki kljub dvema razkoloma še vedno predstavlja večino italijanskih bančnih uslužbencev) je pred časom pozval Zvezo lastnikov v pogajanje za obnovo pogodbe. Toda čim se je pojavil razkolniški FABI, se je ta zveza takoj pričela z njim pogajati za dosego sporazuma, ki bo znatno poslabšal pogoje stare pogodbe in poleg tega dovoljuje že uvedbo prekinjenega urnika.

To podtalno delovanje delodajalcev je seveda povzročilo odločen odpor FIDAC, ker ga niso povabili k pogajanjem, kakor se je to uprlo tudi samim pristašem FABI, ki so ga že začeli zapuščati. Po tem dogodku se je FABI spričo nezadovoljstva svojih članov pričel izmikati tej pogodbi, toda Assicredito ga je kmalu krepkeje prejel, nakar je FABI takoj zopet popustil in Assicredito se sedaj čuti pooblaščen za uvedbo prekinjenega urnika.

To dejstvo ni FIDAC prav nič presenetilo. Takoj se je znašel v novem položaju in dal bančnim uslužbencem sledeča navodila:

«Vsi bančni nameščenci bodo delali samo v jutranjih urah in bodo popoldne ostali doma. Blagajničarji bodo lahko ostali v službi še nujno potreben čas, ki pa ne bo smel presegati ene ure po zaprtju drugih uradov. Ta čas lahko uporabijo samo za štetje, medtem ko morajo vse ostale operacije pustiti za naslednje jutro».

Delavska zbornica kakor vse njene sekcije so vedno na razpolago bančnim nameščencem

Prijava vskladiščenega vina

Goriško županstvo sporoča:

Vsi pridelovalci vinskih pijač brez izjeme morajo, kot to določa zakonski odlok z dne 23-3-1947 št. 177, prijaviti količine vina, ki so jih imeli v kleteh ali drugih skladiščih dne 31. avgusta t. l.

Prijave je treba predložiti davčnemu uradu v ul. Mazzini 7, II. nadstr., najkasneje do 5. t. m. Proti kršiteljem se bo postopale po čl. 55 finančnih predpisov z dne 14. septembra 1931 št. 1175.

Cesto Rutarji - Dolenje bodo popravili

Pred nekaj dnevi so pričeli s popravljalmimi deli na cesti med Rutarji in Dolenjem. Dela so poverili podjetju Ruggero Lenussi.

Seja upokojencev Mestne hranilnice

Vsi upokojenci Mestne hranilnice so vabljeni na sejo, ki bo jutri, v soboto 3. septembra v prostorih pokrajinskega urada v ul. Crispi 9.

Ker se bo na tej seji sprejel dokončni sklep glede ureditve pokojnine, je v interesu vseh upokojencev, da se seje udeleže.

Nov vozni red na goriškem kolodvoru

1. septembra je stopil v veljavo nov vozni red vlakov na progi Trst - Gorica - Videm. Urnik se je spremenil le za nekaj minut samo pri treh vlakih. Novi urnik vlakov je sledeč:

ODHODI IZ GORICE

Za TRST: 5.57, 7.33, 9.53, 10.50, 14.11, 15.43, 16.20 (delavski, skozi Ronke, ne vozi ob nedeljah), 19.18, 22.15, 23.29.

Za VIDEM: 5.14 (brzovlak za Vicenzo, samo I. in II. razred), 5.59, 6.57, 8.29, 12.35, 14.10, 17.21, 18.42, 20.14, 22.16.

PRIHODI V GORICO

Iz TRSTA: 5.51, 6.55, 8.11 (delavski), 8.27, 12.31, 14.06, 17.17, 18.36, 20.14, 22.16.

Iz VIDMA: 5.06, 5.54, 7.31, 9.51, 10.46, 14.09, 15.41, 19.16, 22.11, 23.27.

IZ SLOVENSKE BENEČIJE

Bridko razočaranje zapeljanih izseljencev

Pretresljiva zgodba 18 družin, ki jih je brazilski misijonar s propagando demokrščanskih krožkov izvabil v tujino, da bi tam zanj garali

Don Moderjan, ki že sedemnajst let kot misijonar «pase duše» v Braziliji, je dolgo časa koval načrte, kako bi si poleg nebeškega kraljestva zagotovil tudi zemeljski raj. Pa mu šine v glavo idealna zamisel: Kolonizirati neobljudene kraje s pridnimi delavci, ki se bodo z malim zadovoljili in mu dobro delali. S tem mu bo zagotovljen izdaten dotok dohodkov, s katerimi si bo potem že znal polepšati življenje.

Ko je razmišljal, kje bi mogel najti ljudi, ki bi ustrezali takim njegovim načrtom, se je spomnil svoje rodne občine Tajpane v Benečiji. Vedel je namreč, da je bilo ljudstvo tamkaj že od nekdaj prisiljeno zaradi slabih življenjskih pogojev izseljevati se. Sporočil je torej v domače kraje, da ima kot misijonar možnost nuditi delo in kruh več ljudem, ki bodo lahko v kratkem času in brez velikega napora postali veliki gospodje.

Ta vest se je kakor blisk raznesla po vseh bližnjih vaseh in ljudje so noč in dan sanjali le o sreči, ki jih čaka v Braziliji, če se odzovejo povabilu «dobrega» misijonarja. Da bi bili ljudje še bolj prepričani, da jih čaka onstran oceana res vse tisto, kar jim je lepega obetal don Moderjan, sta decembra lanskega leta odpotovala tjakaj dva misijonarjeva sorodnika iz Platišč. Kot sta se pred odhodom dogovorila s tistimi, ki so se odločili, da jima bodo sledili v obljubljeno deželo, sta res takoj po prihodu pisala o krasoti brazilskih krajev, o dobrem zaslužku in lepem življenju.

Približno sto ljudi, in sicer sedem družin iz Brezij, pet iz Platišč, tri iz Tajpane in tri iz Črneje se je odločilo, da gre preko morja po srečo, za katero so mislili, da jih v resnici čaka. Prodali so vso živino in tisto malo zemlje, — če jo je kdo imel, — nekateri pa tudi hišo. Marsikdo je napravil celo precej dolga pri svojih sorodnikih, ki so morali vzeti posojilo v bankah ter zastaviti svojo majhno imovino v upanju, da bodo izseljenci kmalu zaslužili toliko, da bodo lahko brez težave v kratkem času poplačali ves dolg. Nakupili so si nekaj oblek in kuhinjske priprave, kot jim je to naročil misijonar in pozneje njegova sorodnika. Ker so vedeli, da bodo v novi domovini obdelovali zemljo, so pripravili tudi nekaj semenskega fižola in koruze, da bi poskusili kako uspeva evropsko seme v Braziliji.

V mesecu januarju je prispel iz Benetk v Tajpano brazilski konzul, da bi prisostvoval komisiji pri zdravniškem pregledu, ko so odbirali najbolj krepke in čile ljudi. Ob tej priliki so priredili velik praznik in domačini so z velikim navdušenjem pozdravili brazilskega predstavnika.

Že tedaj (21. januarja t. l.) je prinesel naš dnevnik dopis zavednega beneškega Slovenca, ki je opozarjal emigrante, naj ne nasedajo preveč sladkim in vabljivim besedam, kajti vedel je, kaj čaka te ljudi v tujini, in svoj dopis je zaključil s starim pregovorom: domača gruda — zlata ruda.

Bilo je 17. marca, ko je osemnajst družin, samih močnih ljudi, zapustilo rodne kraje in odpotovalo v tujino daleč preko morja. Tam so jih čakali misijonar in njegova sorodnika, ki sta prispela tja že pred štirimi meseci. Novodošli naseljenci so zadeli svojo prtljago na ramena in nadaljevali dolgo pot preko puščav. Pet in štirideset ur so hodili, utrujeni in izčrpani so prenočevali na tleh pod milim nebom in marsikdo je že začel obupovati, kajti okolica ni vzbujala nikakih prijetnih nad. «Da pridemo do lepšega življenja, je treba premagati vse ovire», se je kdo pošalil, ki je imel še kaj dobre volje.

Končno je posadka le prišla do cilja na planoti v višini 1600 do 1800 m. Vse, kar so tam opazili, je bilo par lesenih kolib, ki naj bi jim služile za nove domove, vsenaokrog pa puščava in v vsej okolici nobene žive duše. Takoj so jim pričeli odkazovati delo in dopovedovali so jim, da bo treba to pustinjo spremeniti v rodovitne plantaže, kjer bo uspevala kava in še marsikaj dobrega.

Pričelo se je delo, pravo živinsko garanje. Nihče se ni zmenil za te ljudi, da bi jim preskrbel potrebno hrano. Še dobro, da so imeli za prve tedne tisto malo semenskega fižola in koruze. Pa so pošle tudi te zaloge in lakota se je nadaljevala.

Začel se jih je polaščati obup. Don Moderjan je prihajal le poredkoma med svoje kolone. Ko je slišal njihovo tarnanje, jim je nesramno zabrusil, da je pač mislil, da se bodo zadovoljili s takšnim življenjem. Pristavil je še, da so pač «gospoda», ker tožijo, da je hudo. To je izseljence močno razjarilo in zagnali so se proti misijonarju ter ga pošteno naklestili za tak njegov odgovor pa tudi zaradi zvijače, s katero jih je izvabil v tujino. Sedaj jim je bilo tudi jasno, zakaj se je njegovima sorodnikoma tako mudilo pisati hvalo o Braziliji; ona dva sta namreč postala upravnika misijonarjeve plantaže.

Gorje teh izseljencev pa se še ni končalo. Pogorele so do tal še kolibe, ki jih sicer ni bilo nič škoda, saj so bile polne uši in drugih zajedalcev, a z njimi je zgorelo tem ljudem še zadnje imetje, ki so si ga nabavili z izkupičkom za prodano domačijo. Zaradi pomanjkanja hrane in zaradi zajedavk, ki so jim pile kri, so začeli otroci bolehati.

Ko niso videli pred sabo drugega izhoda, so se potožili italijanskemu konzulu in mu obširno razložili, v kakšnem položaju se nahajajo. Konzul jih je takoj obiskal in ko se je sam prepričal o njihovem neznosnem življenju, jih je sprejel pod svoje varstvo.

Izseljenci so o svem napisali že dolga pisma opominjajoč vse tiste, v domačih vaseh, ki bi hoteli v tujino. V teh pismih tudi preklinjajo demokrščanske krožke, ki so podpirali propagando za izseljevanje. Koliko obupa je v vseh teh pismih in kako silna je želja po vrnitvi v domovino, čim bi le bilo mogoče prigarati za vozni listek za povratek. Toda to je ogromna vsota, ki je s svojim zaslužkom skorajda nikoli ne bodo prihranili, ko še za znamke nimajo. Saj piše nekdo: «Ne čakajte od nas pogoste pošte, kajti kupiti znamko pomeni za nas skoraj en dan dela pod žgočim brazilskim soncem.

Spletkarski demokrščanski krožki si dajo mnogo opraviti, da bi se o takih pismih in njih vsebini med ljudstvom nič ne izvedelo, zlasti še zato, da ne bi trpel «ugled dobrega dušnega pastirja». Toda ljudstvo se ne plaši in ne molči, temveč vsakomur, ki se želi poučiti o življenju izseljencev v Braziliji, rade volje pokaže žalostna pisma.

Nesrečni zgled izseljencev iz občine Tajpane naj bo resen opomin vsem tistim, ki so na tem, da nasedajo goljufivim vabilom raznih don Moderjanov.

Mezde obrtniških delavcev so mnogo nižje od mezd industrijskih delavcev

Italijanska federacija delavcev sporoča:

Čeprav se pogajanja za pogodbo rokodelskih nameščencev vrše že eno leto, vendar ni do sedaj še videti nobene možnosti, da bi prišlo do dokončnega sporazuma. Najtežjo točko teh pogajanj predstavlja odločno nasprotstvo delodajalcev, ki nočejo svojih nameščencev plačevati po plačilni lestvici industrijskih nameščencev.

Ob tej priliki naj omenimo, da medtem ko so sindikalni zastopniki ponudili kompromisno rešitev, so delodajalci nepopustljivo vztrajali pri svojem stališču. Da bo ta nesporazum vsakomur jasen, je treba povedati, da bi na podlagi predlogov rokodelskih delodajalcev znašala razlika med plačo rokodelskih in industrijskih nameščencev 12 lir na uro in to v škodo rokodelskih uslužbencev. FIL, ki bi rada čimprej na miren način zaključila ta pogajanja, se je odločila, da bo zadevo prijavila Uradu za delo

Za potovanje v Trst ni več potrebno dovoljenje

Opozarjamo Goričane, ki bi se hoteli udeležiti spominske svečanosti v čast bazoviškim mučenikom, da za potovanje v Trst ni potrebno več nikakšno dovoljenje, temveč zadostuje navadna osebna izkaznica, s katero potnik lahko dokaže italijansko državljanstvo.

„Miklova Zala" v Štandrežu

V nedeljo 4. t.m. bo Prosvetno društvo «Oton Župančič» v Štandrežu ponovilo veliko ljudsko igro «Miklova Zala» v Zižkovi dramatizaciji. Igra je žela že ob krstni predstavi in pri ponovitvi prav lepe uspehe. Tudi nedeljska prireditev so bo vršila na prostem.

Standrežci vabijo k obilni udeležbi vse, ki te lepe in zanimive igre še niso videli.

IZ KANALSKE DOLINE

Prizadevanje domačinov in brezbrižnost oblasti za tujski promet in turizem

Kadar slišimo govoriti o Kanalski dolini, si po navadi predstavljamo tiste slovenske vasice, ki mirno sanjajo v svoji prirodni lepoti med visokimi gorami, kjer rastejo stoletne smreke in jelke, ki razširjajo prijeten duh po smoli. Da, samo tako si predstavlja Kanalsko dolino vsakdo, ki ne pozna življenja ljudi, ki bivajo v tem predelu videmske pokrajine.

Vse ta veličina lepote, ki jo je narava poklonila tej dolini, je v pravem nasprotju z revščino, ki vlada med tem prebivalstvom. Svet, kdor ga poseduje, jim ne more nuditi ničesar, ker je pust in skalnat; le tu in tam opazimo kak vrtiček, ki je jako skrbno obdelan, v mnogih krajih pa še tega ni. Brezposelnost je silno velika, zato so nešteti primorani, da emigrirajo v sosednje države, da morejo vsaj za silo preživljati svoje družine. Nekaj Slovencev Kanalske doline je zaposlenih v Rablju, in sicer v rudnikih svinca in cinka, a imajo tako nizke plače, da žive silno težko. V prostranih gozdovih, ki se tu raztezajo, je bilo nekdaj veliko dela, a zadnje čase so odpusti delavcev na dnevnem redu. Posekali so namreč že toliko lesa, da so marsikje ostale le še jase. Da bi vsaj nekoliko zaščitili gozdno bogastvo, so marsikje ukinili delo za nedoločen čas. Vlada revščina, a narava je širokosrčna in odkupila se jim je v obilici za svojo skopost, ker jim je odmerila kamenita tla namesto rodovitnih polj, s tem da je tem krajem poklonila estetično bogastvo, od katerega živi danes marsikatera družina.

Že od nekdaj je znana Kanalska dolina kot krasno turistično središče, primerno za poletno kakor tudi za zimsko bivanje. Zrak je čist in vse poletje hladen, ker ga svežijo smrekovi gozdovi, pozimi pa so tu jako ugodni smučarski tereni.

Tudi letošnje poletje je obiskalo vasi Kanalske doline mnogo letoviščarjev iz Italije in iz inozemstva. Hoteli in restavracije so bile napolnjene že v prvih dneh junija in tudi skoraj vse družine prijaznih dolincev so sprejele večje število gostov. Nimajo sicer luksuznih vil, imajo le skromne hišice, ki močno sličijo tipičnim koroškim ali gorenjskim hišam, a vseeno so se družine stisnile v podstrešje, ostale prostore pa so oddale gostom na razpolago. In morali bi videti, kako zna Slovenka iz Kanalske doline urediti svoj domek, da se tujec počuti v njem takoj domačega, čim prestopi hišni prag. Kamor koli pade pogled, povsod najde le red in čistočo, pa najsi bo to v hiši ali okrog nje. Iz malih okenc kipe rdeče in bele kite nageljnov, navzgor pa se širi duhteči rožmarin, ki je kras in ponos vsake slovenske žene. Večkrat slišimo letoviščarje, ki so se delj časa zadrževali na oddihu pri naših družinah, kako hvalijo slovensko ženo, ker privošči tujcu prijazno besedo in je jako ustrežljiva. Vseh teh udobnosti ne najdejo v nobenem še tako razkošnem hotelu, najdejo jo le pri slovenskih družinah, v preprostih in snažnih hišicah. Vse to seveda močno vpliva na vtis, ki ga dobe tujci o naših ljudeh in o naših krajih. Letoviščarji in izletniki, ki stanujejo kot gostje pri naših družinah, se po navadi dovolj dobro oddolže za gostoljubje, posebno tam, kjer najdejo večjo domačnost. Na ta način si pomagajo neštete družine, da se preživljajo preko zime s tem, kar so prislužile z oddajo stanovanja poleti.

Medtem ko si vsi kanalski dolinci močno prizadevajo, da bi napravili svoje domove čim lepše in udobnejše, da bi pritegovali ti kraji čim več tujcev, se tamkajšnje občinske oblasti prav malo zmenijo, da bi napravile kaj za pospešitev tujskega prometa in turizma sploh. Ne bomo naštevali podrobnosti, na katere so nas že večkrat opozorili izletniki, ki stalno zahajajo v Kanalsko dolino, omenimo naj le ceste, ki so v mnogih krajih prav zapuščene. Pred nedavnim smo obiskali Ovčjo vas, pa smo videli in tudi prebivalstvo samo nam je tožilo, da je cesta, ki se odcepi od državne, v tako obupnem stanju, da ne morejo po njej voziti ne avtobusi ne tovorni avtomobili. To je seveda v veliko oviro izletnikom, ker si vsakdo raje izbere letovišče tam, kamor lahko pride z avtobusom in kjer ima okolica lepe ceste, da morejo hoditi na izprehod. Slabe ceste so kajpada v veliko oviro tudi gospodarstvu, ker onemogočajo prevoz lesa.

Kakor v Ovčji vasi tako je še marsikje drugje in prav povsod bi se dalo to izboljšati brez velikih stroškov, ako bi se malo več zanimale oblasti za javna dela. Kakor skrbe posamezniki, da bi postale vasi Kanalske doline čimbolj privlačne in da bi se pospešil tujski promet in turizem, tako bi morale skrbeti tudi oblasti, katere pa menda ne poznajo važnosti in velikega pomena, ki ga prinaša tujski promet.

OKROŽNICE ZA TRGOVCE

Pokrajinska zveza trgovcev v Gorici obvešča vse včlanjene trgovce, da si na njenem sedežu v ul. IX. avgusta lahko ogledajo sledeče okrožnice:

1) Izvoz povrtnin v Švico; 2) uvoz v Indijo; 3) izvoz hrušk v Anglijo; 4) povpraševanje ameriških tvrdk v Nemčiji po sveži zelenjavi; 5) Nov seznam blaga za prosti uvoz s plačilom v šterlingih; 6) informacijski vestnik Državne trgovske zveze za volno, ki vsebuje podaljšanje trgovskega sporazuma med Italijo in Turčijo z dne 10.11. 1948.

* * *

Včeraj je moral rešilni avto goriškega Zelenega križa na pomoč 46-letnemu Rijavcu Francu iz ul. C. Prosperi št. 5. Rijavec se je, kot že mnogi pred njim, s kolesom ponesrečil na strmini pri Placuti. Pri padcu si je zlomil levo nogo. Odpeljali so ga v bolnico, kjer se bo moral zdraviti 40 dni.

* * *

Goriška policija je včeraj iz varnostnih razlogov pridržala 44-letnega Sinicco Fortunata iz Brda pri Vidmu in Rossi Cezarja, starega 41 let, iz Germana Vercellese. Oba sta se potepala po našem mestu brez vsake zaposlitve. Odposlali ju bodo najbrže v njun rojstni kraj.

KINO

VERDI. 17: «Vrni se, Lassi», R. Mc Dowall.
VITTORIA. 17: «Prekleti», F. Giachetti.
MODERNO. 17: «Bes», R. Brazzi.
CENTRALE. Zaprto.
EDEN. 16.30: «Zadnja ježa».

MELENTIJE POPOVIC

O ekonomskih odnosih med socialističnimi državami

(Nadaljevanje s 1. strani)

ni resnične ekonomske enakosti, temveč v resnici obstoji, vlada in pleni ekonomska neenakost in izkoriščanje. To pa je pojav, ki je bistvu socializma tuj in sovražen. Namesto da bi to še dalje hinavsko zamolčevali, je treba to priznati in pričeti z uresničevanjem tistih sprememb v odnosih, ki bi popeljale današnji socialistični svet k odpravi izkoriščanja nerazvitih držav s strani razvitih.

Enoletna kampanja proti KPJ in FLRJ je, čeprav se je temu vprašanju izogibala, dala kljub temu toliko materiala, na osnovi katerega je mogoče videti, da je v vrstah Informbiroja, najbolj milo rečeno, popolna idejna zmeda o tem, kaj je socialistična enakost in enakopravnost, kaj je socialistična pomoč in kaj obveznost itd.

Po marksizmu-leninizmu je popolnoma jasno, kaj je trgovina po kapitalističnih načelih, a kaj so resnični socialistični ekonomski odnosi, kje pričenjajo in kje nehajo delovati temeljni zakoni kapitalizma. Šele jugoslovansko-albanski odnosi so v glavnem prešli bistvo in okvire kapitalističnih odnosov in so bili v glavnih črtah postavljeni na socialistična načela, medtem ko so bili in ostali odnosi med vsemi ostalimi državami socialističnega tabora v bistvu kapitalistični. In dalje, resnično socialistična pomoč se bo pričela šele takrat, ko bo v menjavi odpravljeno načelo svetovnih cen in bodo postavljeni pogoji menjave na nove temelje, kadar bo ena — razvita — država dajala iz svoje akumulacije akumulaciji druge države vrednost, za katero ne bo zahtevala niti obresti niti — v skrajnem primeru — vračanje «dolga».

Prav tako je po marksizmu-leninizmu jasno, da ekonomska enakost pomeni: prvič, odpravo izkoriščanja; drugič, izenačenje v razvoju proizvajalnih in tehničnih sil, izenačenje v stopnji industrializacije itd. Brez tega je enakost samo gola fraza, ki nima z marksizmom nikakršne zveze.

Poglejmo primer informbirojevske zmešnjave. Mathias Rakoszi, generalni sekretar Partije delovnega ljudstva Madžarske, eden izmed najbolj klepetavih «junakov» Informbiroja, obenem pa tudi eden izmed njegovih tipičnih predstavnikov po omejenosti pogleda, po oportunizmu in zmedi pojmov, je objavil članek z naslovom: «Jugoslovanski trockisti — udarni odred imperialistov», v katerem med drugim pravi: «Ker bi rad poučil svoje bralce, analizira, «Ekonomist» (londonski časopis — M. P.) izmišljotine Titovih klevet proti Sovjetski zvezi o dragi prodaji industrijskih predmetov Jugoslaviji... toda iz «Ekonomista» 15. aprila 1949. leta se vidi, da te cene niso tako visoke, kakor bi jih radi prikazali... (gre konkretno za cene pisalnih strojev — M. P.). V Angliji jih pa prodajajo (pisalne stroje — M. P.) po 65 funtov sterlingov, torej draže».

Rakoszi tu odgovarja na pisanje naših listov, ki ilustrirajo način izkoriščanja zaostale države, prisiljene izvažati agrarne proizvode, a uvažati izdelane industrijske proizvode. Pri tem je naš tisk navajal kot primer odnos med koruzo (to je med prvo stopnjo proizvodnje) in pisalnim strojem (to je tretje stopnje proizvodnje), po katerem bi morala dati Jugoslavija za pisalni stroj 3000 kg koruze. A «marksist» Rakoszi pravi, sklicujoč se na znani buržoazni ekonomski časopis, da je to klevetanje Sovjetske zveze (ne pa ekonomska zakonitost v kapitalizmu, ki jo je odkril Marx), da nismo upravičeni, ker «te cene vendar niso tako visoke...» in da recimo Madžarska pri tej menjavi Jugoslavije ne izkorišča, ker je pri njih cena pisalnega stroja nižja kot v Angliji.

Z drugimi besedami — vse je v redu, naj bo, kakor je tudi bilo doslej, a Jugoslovani so klevetniki, če se upirajo.

Kakšno zvezo pa imata to z marksistično-leninistično ekonomsko znanostjo? To, da prodajajo blago ceneje kakor Anglija, je za madžarska trgovska podjetja samo dobra reklama.

Toda stvar ni samo v tem, kako kriči nek «eminentni» informbirojevec, ampak v tem, da proglašajo informbirojevski «ideologi» takšne odnose za socialistične in bi radi na njih gradili enotnost socialističnega sveta in enotnost svetovnega delavskega gibanja.

Tu ne gre za to, kdo je za enotnost in kdo ni. Na jeziku so vsi za enotnost. Vprašanje je, za kakšno enotnost? Bomo mar zgradili enotnost na kapitalističnih zakonih v ekonomskih odnosih? Toda tudi Stalin je pisal, da je to nemogoče. Kapitalistični odnosi delijo države na izkoriščane in na tiste, ki izkoriščajo — med njimi pa ni enotnosti, ampak protislovja. Na tem temelju ni mogoče graditi socialistične enotnosti. Treba je spremeniti odnose in organizirati resnično socialistično ekonomsko sodelovanje med socialističnimi državami in s tem premagati protislovja. To pa pomeni, da se socializem kaže v odrekanju raznovrstnim ekonomskim privilegijem, dediščini kapitalizma. V politiki velja prav tako, odreči se vsem privilegijem in priznati Leninovo načelo, da bo gospodarsko enotnost socialističnega sveta «po splošnem planu reguliral proletariat vseh narodov», to pa danes pomeni — komunistične partije vseh socialističnih držav sporazumno, na temelju enakopravnosti. Mi, komunisti Jugoslavije, ki nas je v duhu naukov marksizma-leninizma vzgajal v ostri revolucionarni oboroženi borbi tovariš Tito, nikakor ne moremo gornjih Leninovih besed razumeti drugače, kot v resnici pomenijo: kot enakopravno udeležbo vseh kompartij pri reševanju tega vprašanja. Če so te partije zares vodilne sile narodov in držav (a to ni mogoče ugotavljati z diplomatskimi notami, pisanimi na podlagi poročil diplomatskih uradnikov, temveč v živi politični praksi revolucionarnega boja za odpravo kapitalizma in zgraditev socializma), tedaj je mogoče razumeti Leninove besede samo tako. A Informbiroju pač ne bo uspelo, poleg vseh laži in sofistike, da bi mednarodnemu delavskemu gibanju podtaknil namesto socialistične enakosti nekaj drugega in da bi to nezaslišano prakso neenakosti priznali kot teorijo socialistične enakopravnosti.

V gonji proti Jugoslaviji po resoluciji Informbiroja prav tako govore, da so Jugoslovani nehvaležni za pomoč, ki so jo dobili od Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije in da mislijo graditi socializem sami — brez njihove pomoči. V čem je tu ekonomsko bistvo stvari? Pri analizi jugoslovansko-albanskih odnosov smo videli, kaj pomeni resnična socialistična pomoč, videli smo, da se pričenja takrat, ko se iz lastne akumulacije, ustvarjene z delom socialističnih delavcev ene socialistične države, daje pomoč drugi socialistični državi. Sicer pa odnosi, ki so obstajali in obstojé danes med socialističnimi državami, ne samo da niso socialistična pomoč, ampak so to trgovski odnosi na temelju povsem kapitalističnih načel, z vsemi posledicami, ki iz tega izhajajo. V teh odnosih Jugoslavija kot zaostala država ne samo da ni dobivala dotacije v svojo socialistično akumulacijo (kot je to na primer Albanija od Jugoslavije), ampak je v resnici — z blagovno menjavo po svetovnih cenah — del te akumulacije izgubljala. V tem smislu govorimo, da gradimo v dani zgodovinski situaciji socializem z lastnimi silami, to je brez pomoči, dotacij od zunaj. Pod kategorijo socialistične pomoči bi kvečjemu lahko všteli 50.000 ton pšenice, ki jo je dala ZSSR porušenemu Beogradu še med vojno. Toda to je bilo vojno obdobje, v katerem smo tudi mi dajali i ljudske i materialne žrtve, vsekakor ne manj — glede na število prebivalcev in gospodarsko moč — kakor kdor koli drug. Trgovina z ZSSR in drugimi državami ljudske demokracije ni nikakšna pomoč, temveč trgovina po svetovnih cenah kot s katero koli drugo državo. Če hočejo prikazati kot pomoč dejstvo, da so te države, predvsem ZSSR, pričele z Jugoslavijo trgovati in so pristale, da dobavljajo tudi investicijske vrednosti, ki jih Jugoslavija drago plačuje po svetovnih cenah, potem je to nekaj drugega.. Toda, če bi tudi imenovali pomoč, a to po svojem bistvu ni, potem smo takšno pomoč dajali tudi mi drugim — še celo večjo, ker so z blagovno menjavo obilno vlekli iz Jugoslavije ekstraprofite. Zakaj tega ne imenujemo pomoč Jugoslavije Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije?

Danes izvajajo socialistične države z ZSSR na čelu proti Jugoslaviji diskriminacijo, ki je ne uporabljajo niti proti eni izmed kapitalističnih držav. O tem smo že govorili in je to jasno. Po logiki Informbiroja prekrščujejo navadno kapitalistično trgovino v socialistično pomoč in to samo s strani ZSSR do majhnih socialističnih držav (narobe ne velja). Čisto diskriminacijo (ki jo danes izvajajo proti Jugosalviji) hoče ta logika prikazati kot povsem razumljiv izraz svobodne volje Sovjetske zveze, da z nekom trguje ali pa ne. Pod pojmom socialistične pomoči bi radi vtihotapili nekaj, kar je v bistvu povsem drugo — buržoazno kapitalistično trgovino, a marksistično jasne pojme o tem, kaj je svoboda, a ki nujnost in obveznost, zamenjujejo z buržoazno postavko o absolutni svobodi neke določene države, z drugimi besedami — pod to firmo skušajo opravičiti samovoljnost ene države ali skupine držav proti drugi socialistični državi.

Ko pa na tak način zmedejo pojme, ko pod firmo marksizma-leninizma vtihotapljajo povsem buržoazne kapitalistične kategorije in pojme in jih razglašajo za čisti, nepotvorjeni in edino odrešilni, pravoverni socializem, tedaj z največjim grmenjem citirajo znana klasična mesta marksizma-leninizma in hočejo ob trušču in hrušču prepričati svet o izdajstvu «socializma» s strani voditeljev KPJ.

(Nadaljevanje sledi)

Proga Lupoglav-Štalije

bo povezala južnovzhodno Istro z zaledjem

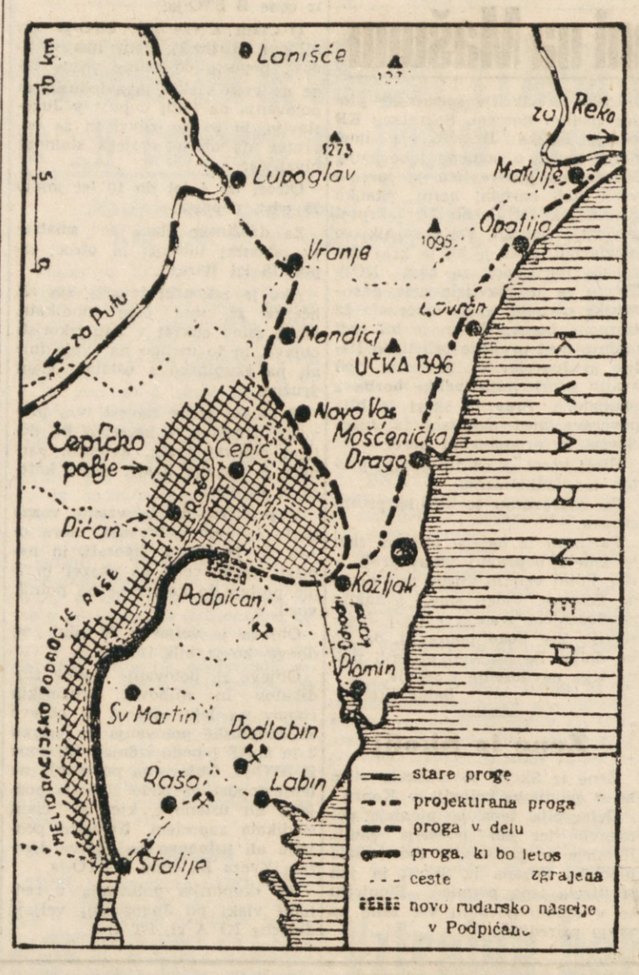

Proga Lupoglav — Štalije bo nedvomno največjega pomena, ker bo držala do raškega premogovnega bazena in tako povezala južnovzhodno Istro z železn. omrežjem v zaledju. Doslej raški premogovni bazen ni imel železniških zvez, tako da morajo premog prevažati po morju do Reke in drugih pristanišč in ga tam prelagati na vagone.

Nova proga, ki jo gradijo predvsem s pomočjo članov Ljudske fronte, se pri Lupoglavu odcepi od proge Divača - Pulj, ki so jo zgradili pred 63 leti. Letos bodo zgradili progo na odseku Podpičan - Štalije, tako da bo najnovejši premogovni obrat raškega bazena povezan z železnico in bodo premog laže prevažali.

Prihodnje dni bodo začeli vrtati predor pod Učko pri Kožljaku, da bodo zgradili še progo proti Reki in tako povezali osrednjo Istro neposredno z Reko ter precej skrajšali potovanje po železnici od Reke do Pulja.

Fronine organizacije v Istri, Hrvatskem Zagorju in Dalmaciji so prevzele pomoč pri graditvi proge kot svojo častno nalogo. Dobro se zavedajo velikega pomena še tem večji pomen, ker mena nove železnice. Nova proga hkrati meliorirajo Čepičko polje, dolino Raše in razširjajo premogovnik v Podpičanu, kjer tudi gradijo veliko rudarsko naselje.

MUZEJI, GALERIJE in knjižnice v Sloveniji

Priobčujemo v vednost našim turistom, ki obiskujejo Slovenijo, da so odprti muzeji, galerije in knjižnice v spodaj navedenih mestih in označenem času.

Ljubljana

NARODNI MUZEJ
ETNOGRAFSKI MUZEJ
PRIRODOSLOVNI MUZEJ — Prešernova 24
so odprti: Za splošne obiske ob nedeljah od 10-13, ob torkih in četrtkih od 10 do 13 in od 15-17. Za skupine so muzeji odprti ob nedeljah od 10 do 13, ob delavnikih pa dnevno od 9-14 in od 15-17, razen v sobotah popoldne. Vstopnine ni. Za znanstvene delavce odprto po dogovoru. Vhod ob nedeljah z Muzejskega trga, ob delavnikih s Prešernove ceste.

MUZEJSKA KNJIZNICA — Prešernova 24
je odprta od 7.30 do 13.30. Za znanstvene delavce po dogovoru.

MESTNI MUZEJ — Gosposka ulica 18-II.
odprt ob torkih in nedeljah od 10-12, ob četrtkih od 16-18.

GEOGRAFSKI MUZEJ — Napoleonov trg 7
Vstop samo za znanstvene delavce od 7-14.

SOLSKI MUZEJ — Komenskega 19
odprt od 11 po prejšnji prijavi.

OSREDNI DRZAVNI ARHIV LRS — Prešernova 24
je odprt v študijske namene vsak delavnik od 7-14.

MUZEJ NARODNE OSVOBODITVE LRS — Napoleonov trg 6-I
Razstavni del še ni odprt, arhiv in knjižnica odprta za znanstvene delavce od 7-14.

NARODNA GALERIJA — Tomanova ul. 1
je odprta ob nedeljah, torkih in četrtkih od 10-13, za skupine med tednom javiti obisk ustno ali telefonično (37-65).

MODERNA GALERIJA, Cankarjeva cesta (vhod v Tivoli park)
Stalna razstava še ni postavljena. Periodične razstave od 8-18.

BOTANICNI VRT UNIVERZE, Ižanska cesta 15,
odprt vsak delavnik od 9-12 in od 15-18. Vstopnine ni.

ZOOLOSKI VRT v pripravi.

ZAVOD ZA VARSTVO KULTURNIH SPOMENIKOV LRS, Tomanova 1
Znanstveni inventar, fototeka, kartoteka, biblioteka itd. na vpogled za strokovne delavce od 9-12.

Maribor

POKRAJINSKI MUZEJ
odprt v torek in petek od 14-16 ter v nedeljo od 10-12. Za ekskurzije vsak dan razen nedelje od 8-18. Ekskurzije in množične obiske javiti muzejski upravi vsaj 24 ur preje.

Celje

MESTNI MUZEJ — Muzejski trg 1
je odprt vsak delavnik od 8-12, ob sobotah od 8-12, ob nedeljah od 10-13.

Ptuj

MESTNI MUZEJ
je odprt za splošne obiske in skupine vsak dan razen ponedeljka in sicer:
Vinarska zbirka od 8-9.
Arheološka zbirka od 9-11.
Kulturno - zgodovinska zbirka od 11-14
Prijavljene skupine se sprejemajo tudi izven določenih ur.

Škofja Loka

MUZEJ — Puštalski grad
Odprt za splošne obiske ob nedeljah od 9-12, zadnjo nedeljo v mesecu pa tudi popoldne od 15-18.
Za skupine: Sole, tečaje in razne poučne ekskurzije pa je muzej odprt po vnaprejšnji prijavi ob delavnikih od 9-12.

Kamnik

MUZEJ SADNIKAR
Zbirka kulturnih spomenikov okraja je vsak dan dostopna. Prijava obiska zaželena.

Slovenj Gradec

MUZEJ SOKLIC — Trg svobode 1-I.
Zgodovinsko umetniška zbirka je odprta vsak dan od 10-12 in od 15-18, ob nedeljah samo od 10-12. Za znanstvenike je zbirka dostopna vedno. Skupine naj vsaj preje javijo.

Brežice

POSAVSKI MUZEJ V BREZICAH
Začasno odprt vsako nedeljo od 9-12, v sredah od 16-18.
Za skupine je muzej odprt vsak dan razen v ponedeljkih.

Murska Sobota

Muzej v pripravi.

Novo mesto

Muzej v zasnutku.

Postojna

Mestni muzej v zasnutku. Speleološki muzej zaprt.

Kranj

Muzej v zasnutku.

PAULIHOV LUTKOVNI ODER

obiskal pionirje v Koprščini

Končno pa so se morali vdati. Povabili so nas na kosilo, ki je bilo obilno in tečno. Tudi od tu smo se morali ločiti, najprej pa smo morali obljubiti, da se še vrnemo. Nekaj dni oddiha. Nato sva se vrnila. Najprej smo obiskali srbsko kolonijo v Izoli. Pionirji so se po opoldanskem počitku zbudili s prijetno novico, da jih čaka na večer lutkovna predstava. Mali Srbi so ga čeprav jim je Pavliha neznan, takoj vzljubili in navdušeni sledili njegovim dogodovščinam. Izvrstno so se zabavali tudi pri živahnem kužku in domišljavi muci.

Toda lepih minut je bilo kmalu konec. Se bi radi. Toda vdali so se in nas povabili na večerjo.

Po okusni, po domači srbski kuhinji prirejeni večerji, sva se ločila s težkim a veselim srcem, da sva vsaj v mali meri razveselila nekaj otrok in da bodo ti, ko se povrnejo v svoje domove, odnesli poleg lepih vtisov iz naših krajev tudi spomin na nas in na našo borbo. Ta spomin jim bo tudi bodrilo, da se bodo že z večjim navdušenjem oprijeli dela in nalog, ki so si jih zadali. In z delovno zmago, ki jo bodo praznovali, bodo odgovorili vsem obrekovalcem. In ta odgovor bo tako močan, da bo pri njegovi njihovo kvakanje tako, kakor grom preseže kvakanje žab iz mlake.

Naša nadaljnja pot nat nas je zopet zanesla v Portorož. Tam smo zvedeli, kako so pionirji izkoristili Pavlihove dogodivščine in si ob slabem vremenu nabavili trstike, vrvice in tudi oni lovili ribice s Pavlihovo formulo «Ribice primite se — lovite se». Tudi na stenčasu so se spomnili s krasnim člankom zadnje lutkovne predstave. Ko so izvedeli za naš prihod, so pozabili na vse drugo in komaj čakali, kdaj se bo zopet prikazal Pavliha, da jih bo zabaval. Pavliha je sicer prišel, a le toliko, da je prisotne pozdravil. Mesto njega pa so imeli otroci pred sabo iznajdljivega kužka in malo, srčkano, a precej domišljavo muco, ki pa je navsezadnje ostala pridna muca in šla s kužkom. Videli so tudi dva pridna pionirja Tinčka in Tončka, ki sta nabirala star papir, da bi s svojim skromnim delom pripomogla k zelo važni nalogi, zbiranju surovin. Pa je prišla stara Cinca Marinca, pravi tip tatinske croborzijanke in izkoriščevalke in kradla pionirjema v njihovi odsotnosti nabrani papir in z njim odprla «veletrgovino s starim papirjem». Otroci so pri takem početju reagirali in ji kričali, da je tatica, kradljivka, nesramnica. Cinca Marinca se je res izkazala kot taka in je niso medklici pionirjev prav nič motili. Ko pa sta se Tinček in Tonček vrnila in sta opazila, da je kup papirja precej manjši kot sta ga pustila in ko sta od pionirjev izvedela resnico, sta sklenila kaznovati tatinsko ničvrednico. V ta namen sta zavila malega Pikca v papir in, ko se je stara Cinca Marinca vrnila in jo je radovednost gnala, da je pogledala, kaj neki zavoj skriva, se je razjezeni Pikec v veliko zadovoljstvo in zadoščenje pionirjev zakadil vanjo. Občemu veselju sta se pridružila tudi Tinček in Tonček, ki sta skrita opazovala ves prizor.

Tudi tega je bilo prehitro konec. Niso nas smeli ganiti protesti pionirjev, kajti morali smo naprej. To pot spet v prijazni Ankaran. Tam smo izvedeli od naših malih prijateljev kopico novic o njihovem delu. Imeli smo tudi priliko prisostvovati tudi malemu sporedu, ki so ga domači priredili v čast malim gostom, ki so jih prišli obiskat. Ti gostje so bili slepi in gluhonemi iz počitniške kolonije v Portorožu. Ko so izvedeli za naš prihod, so nas povabili, naj bi jih čimpreje obiskali z našim odrom. Obljubili smo. Predstava je bila določena za naslednji dan ob 11.30.

Med predstavo je prišla obiskat kolonijo skupina žen iz Sermina. Z materinsko skrbjo so poizvedovale po razmerah v koloniji in se na lastne oči prepričale, da je skrb, ki jo naše oblasti posvečajo našim najmlajšim v njihovih urah oddiha, res vsestranska, velika in vzorna. Njim na čast so pionirke in pionirji pripravili na malem odru kratko predstavo in pokazali mamicam, česa so se vsega naučili od lepo in skrbno naštudiranih recitacij, točk in prizorov, pa vse do pevskega zbora pod vodstvom 14letne pionirke. Mamice so nagradile pridne otroke s sadjem. Toda tudi tu sva se morala na hitro posloviti, kajti pričakoval nas je tovariš iz Kopra, ki se nam je, ko smo mu povedali naš namen, obiskati še kolonijo slepih in gluhonemih v Portorožu, ponudil, da nas z avtom prepelje v Portorož. Njemu se imamo zahvaliti, da smo še istega dne popoldne lahko priredili malo družinsko predstavo v «Virginiji», kjer je kolonija nastanjena. In smo imeli priliko se prepričati o resničnosti besed malega pionirja, ki sem jih v začetku navedel. Res, čeprav drugod slepe in gluhoneme smatrajo kot nesrečneže, so ti otroci res srečni, ker jim njihovi vzgojitelji, z ljubeznijo in prevzgojo skušajo nadomestiti manjkajoča čutila. Po predstavi smo slepim pokazali nekaj naših lutk.

(Nadaljevanje sledi)

SKUPINA LUTK S PAVLIHOM, KI TAKO ZABAVAJO NAŠE MALČKE.

Angelo Vivante - JADRANSKI IREDENTIZEM

Priključitev vzhodne jadranske obale k Italiji ne koristi nacionalni ohranitvi tamkajšnjih Italijanov

88

In razumljivo je, da bi se država, kateri Trst ne bi več pripadal, borila proti njemu v prid svojih lastnih pristanišč. V tej neenaki borbi bi italijanska država, pa čeprav bi bila njena ekonomska organizacija v najboljšem stanju in na vrhuncu svoje zmogljivosti, morala tako ali drugače podleči.

V enem samem primeru bi bilo zaledje kake tuje države prisiljeno posluževati se italijanskih pristanišč, to je v primeru, da bi vsa avstrijska izhodišča na vzhodni jadranski obali pripadala k Italiji. Toda ta načrt italijanskega iredentizma spada še v sfero utopističnega imperializma. Zato se mi ne zdi, da bi človek mogel resno vzeti to hipotezo. Vsekakor bi se v tem primeru pojavila v neprimerno večji obliki kakor dandanes nevarnost, ki grozi Trstu od srednjeevropskega rečnega prometa, ki teži na tem, da bi opustošil Jadransko morje v prid Severnega in Crnega morja. Danes, tudi če bi bil zakon o prekopih v celoti ali samo delno uresničen, bi bila avstrijska država (kajti nikakor si ni mogoče misliti, da bi Avstrija hotela ugonobiti svojo edino luko) iz svojih življenjskih interesov prisiljena omiliti kvarne posledice, ki bi jih imela izvedba tega zakona za Trst, z enim tistih številnih umetnih sredstev, ki so ji na razpolago.

Toda do tega pride lahko samo, dokler je Trst v sklopu svojega zaledja. Jutri, ko bi Trst in Jadran izgubila svojo važnost za nove državne organizacije narodov, ki prebivajo v zaledju Julijske krajine, bi zadostovalo, da bi država ali države, ki bi bili gospodarji nad njunim zaledjem, vodile tako rečno politiko, da bi zanemarjala interese Jadranskega morja, in v Jadranskem morju bi usahnila največja in najdonosnejša veja njegove trgovine.

To je, Jadransko morje bi prenehalo biti vezni člen za trgovinske izmenjave med industrijskimi predeli Srednje Evrope ter med Vzhodom in prekooceanskimi deželami. Do tega bi prišlo v vsakem političnem režimu, to je, bodisi če bi današnja Avstrija razpadla in se preosnovala v druge državne enote (nemški iredentizem, panslavizem), bodisi če bi se preuredila v obliko, ki bi bila drugačna od današnje (federalizem, trializem, itd.).

Iz vseh teh dejanskih ugotovitev in v zvezi z vprašanjem, ki bi ta razprava hotela prispevati k njegovi rešitvi in ki je danes aktualnejše kot kdaj koli, to je z vprašanjem avstrijsko-italijanskih odnošajev, vstajajo mnogi in nelahki vprašaji.

Kakšna mora biti politika Italije na Jadranskem morju? Ali ima Italija poleg čustvenih vzrokov, izvirajočih iz dejstva, da živi nekaj Italijanov na vzhodni jadranski obali, tudi druge vzroke, da bi vodila tako politiko, ki bi težila za aneksijo te obale? In do kakšnih rezultatov, tudi narodnih, bi taka politika pripeljala? Ali bi Italiji koristilo, da bi stala pred jadransko-balkanskim slovanskim svetom v vlogi zavojevalca na stotine tisočev Slovanov? In ali bi bila priključitev vzhodne jadranske obale k Italiji koristna za nacionalno ohranitev tamkajšnjih Italijanov?

Nadalje: Ali ne bi ta priključitev zaradi absolutne in očitne nezmožnosti Italije, da bi dala gospodarsko procvitati obali Julijske krajine, pomenila dokončni propad te obale v prid one druge, severne obale, ki bi še ostala na razpolago tržaškemu zaledju? Ali ne bi zaradi tega obenem pomenila propad edinega velikega, pretežno italijanskega središča vzhodnega Jadrana, to je Trsta? In na kakšen način bi taka politika lahko koristila «odrešenim» in «neodrešenim» Italijanom?

Vse to so vprašanja, ki si jih vsi tisti, ki iz poštenih ali nepoštenih vzrokov ne marajo, da bi bila razčiščena, nikoli ne lotevajo. Toda kdor hoče obdelati iredentizem z vseh njegovih strani, mora obdelati tudi ta vprašanja. S tem teh vprašanj ne bo dokončno rešil, ker so pretežka in prezapletena, toda vzpostavila bo vsaj ogrodje neke diskusije, brez katerega je nemogoče, da bi se izoblikovalo neko orientativno javno mnenje.

(Nadaljevanje sledi.)

IZLETI

ki jih priredi **ADRIA-EXPRESS** v septembru in oktobru

24., 25. in 26. SEPTEMBRA:
obisk velesejma v Zagrebu
Prijave se sprejemajo najkasneje do 6. septembra.

18. SEPTEMBRA:
v Benetke
Prijave se sprejemajo najkasneje do 10. septembra.

1. in 2. OKTOBRA:
v Celje in Maribor
Vpisovanja se sprejemajo najkasneje do 10. septembra.

Vse potrebne informacije dobite pri «ADRIA-EXPRESS», ul. Severo 5-b. - Tel. 29-243.

Kopališče Sv. Nikolaj

Najlepše in najbolj upoštevano obmorsko kopališče Gorenjega Jadrana. — Kopanje, obala za sončenje, igre, restavracija, bar, bife, koncerti, ples. — Novost weekend hišice z dvema in tremi posteljami. Informacije pri upravi kopališča. — Prodaja voznih listkov, vstopnic za kopališče, najem weekend hišice in informacije pri potovalnem uradu «ADRIA - EXPRESS», TRST, ULICA F. SEVERO 5-b, TELEF. 29.243. — Ves mesec julij in avgust bo igral izbran orkester vsak popoldan in zvečer.

Odhod parnikov in motorne jadrnice izpred pomola ribarnice veljaven od 29. avgusta do 30 septembra 1949

VOZNI RED OB NEDELJAH: Iz Trsta:	Iz Sv. Nikolaja:	VOZNI RED OB DELAVNIKIH: Iz Trsta:	Iz Sv. Nikolaja:
8.00*	12.45*	10.00*	12.30*
9.30	18.30*	11.00*	17.45*
11.00*	19.00	12.05*	19.00
13.00	21.00	13.45	
14.00*		15.00*	

Cene za tja in nazaj in vstop v kopališče:
OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH: odrasli 200 L, otroci 120 L.
OB DELAVNIKIH s parniki: odrasli 200 L, otroci 120 L.
Z motorno jadrnico «Levante» odrasli 170 L, otroci 120 L.

*Gornji red vožnj velja v celoti ob lepem vremenu in po potrebi, medtem ko velja urnik, označen z zvezdico *, ob vsakem vremenu.*

Redna avtobusna proga TRST Sv. NIKOLAJ TRST

ODHODI V TRSTU Z AVTOBUSNE POSTAJE:
OB NEDELJAH: iz Trsta: 8.00, 10.00, 13.30, 13.45.
iz Sv. Nikolaja: 12.25, 12.30, 19.00, 22.40.
OB DELAVNIKIH: iz Trsta: 8.30, 10.00, 13.45.
iz Sv. Nikolaja: 12.25, 13.00, 22.40.

Cena tja in nazaj (vstopnina v kopališče ni vračunana) odrasli L. 180, otroci L. 120

UREDNISTVO: ULICA MONTECCHI štev. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808. — UPRAVA: ULICA R. MANNA št. 29 — Telefonska številka 83-51. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18, tel. 83-51. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 40, finančno-upravni 60, osmrtnice 70 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 Din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Svetogorska ul. 42, Tel. 749 - Koper, ul. Battisti 30/a, Tel. 70.

NAROCNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; Cona B in FLRJ: 55, 165, 330, 650 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Ljubljana, Tyrševa 34 - tel. 49-63, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1.90603-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST